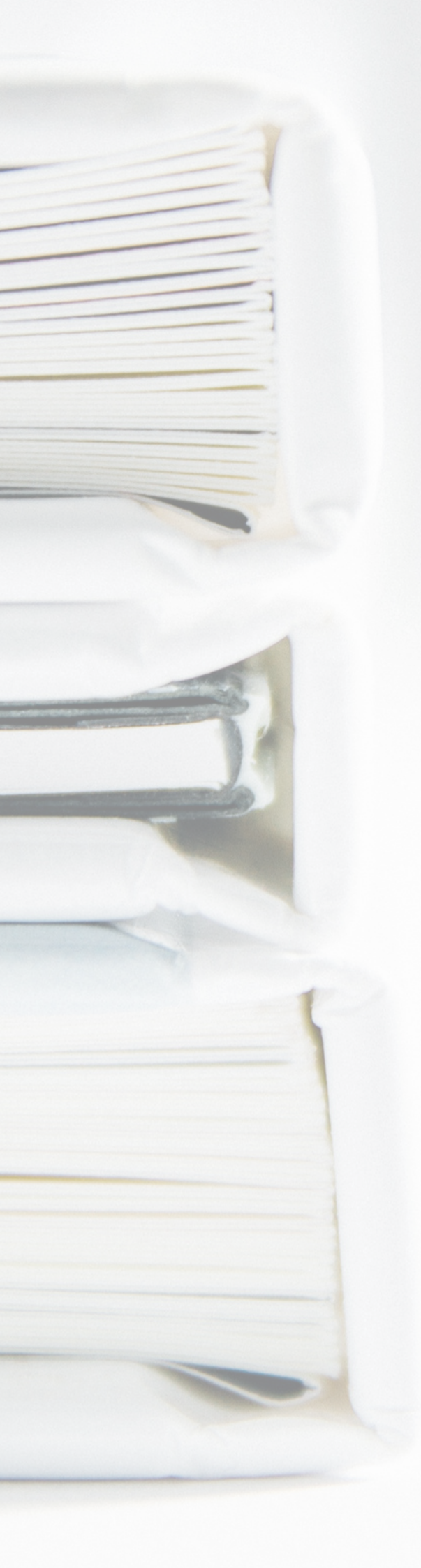

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Γ' Γυμνασίου

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ ΙΣΑΒΕΛΛΑ

Πίνακας Περιεχομένων

1n ENOTHTA

Η Ελένη και η καταστροφή της Τροίας (Ηρόδοτος, Ιστορίη 2.120 (διασκευή))

3

2n ENOTHTA

Θυσία για την πατρίδα (Λυσίας, Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς 79-81)

7

4n ENOTHTA

Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης (Ἰσοκράτης, Περί εἰρήνης 19-21)

14

6n ENOTHTA

Η μουσική εξημερώνει (Πολύβιος, Ιστορίαι 4.20.4-21.1)

19

8n ENOTHTA

Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς (Λυκούργος, Κατά Λεωκρατους 95-96)

25

9n ENOTHTA

Οι νόμοι επισκέπτονται το Σωκράτη στη φυλακή (Πλάτων, Κρίτων 50a-c)

32

10n ENOTHTA

Μια τιμητική εξορία ([Αισχίνης], Ἐπιστολαί 3. 1-3)

39

11n ENOTHTA

Επικίνδυνες συμμαχίες (Ξενοφῶν, Ἑλληνικά 4.1.32-33)

49

Η Ελένη και η καταστροφή της Τροίας

Ἡρόδοτος, Ἱστορίη 2.120 (διασκευή)

Μετάφραση

Εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη ἦν,
ἀπέδοντο ἄν αὐτήν τοῖς Ἑλλησιν οἱ
Τρῶες,
ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου.

Οὐ γάρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν
Πρίαμος
οὐδέ οἱ ἄλλοι Τρῶες,
ὥστε τοῖς σφετέροις σώμασι καὶ τοῖς
τέκνοις καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν
ἐβούλοντο,
ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικῇ.

Εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις
ταῦτα ἐγίγνωσκον,
ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρῶων,
μάλιστα δέ οἱ αὐτοῦ υἱεῖς,
ἀπώλλυντο,
ὁπότε συμμίσγοιεν τοῖς Ἑλλησιν,

Πρίαμος, εἰ καὶ αὐτὸς Ἑλένη συνώκει,
ἀπέδωκεν ἄν αὐτήν Μενελάῳ,
ἵνα αὐτὸς καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ
ἀπαλλαγεῖεν τῶν παρόντων κακῶν.

Ἄλλ' οὐ γάρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι

οὐδέ λέγουσιν αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν
ἐπίστευον οἱ Ἑλληνες,
ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι,
τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος
ὅπως πανωλεθρία ἀπολόμενοι

καταφανές τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις
ποιήσωσι,
ὥς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων
μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρά τῶν
θεῶν.

Αν ἡ Ελένη βρισκόταν στην Τροία,
οἱ Τρῶες θὰ τὴν ἔδιναν στους Ἕλληνες,

με τὴ θέληση ἢ χωρὶς τὴ θέληση τοῦ
Ἀλέξανδρου.

Γιατί βέβαια δὲν ἦταν τόσο
παράφρονas ὁ Πρίαμος
οὔτε οἱ ἄλλοι Τρῶες,
ὥστε νὰ βάζουν σὲ κίνδυνο τὴ ζωὴ τὴ
δική τους καὶ τῶν παιδιῶν τους καὶ τῆς
πόλης τους,
γιὰ νὰ ζεῖ ὁ Ἀλέξανδρος μαζί με τὴν
Ελένη.

Κι ἀν βέβαια καὶ στὰ πρῶτα χρόνια
εἶχαν αὐτὴ τὴ γνώμη,
ὅταν πολλοὶ ἄλλοι Τρῶες
καὶ μάλιστα καὶ τὰ παιδιὰ του,
σκοτώνονταν

ὅσες φορές συγκρούονταν με τοὺς
Ἕλληνες,

ὁ Πρίαμος, ἀκόμη κι ἀν συγκατοικοῦσε
ὁ ἴδιος με τὴν Ελένη,

θὰ τὴν ἐπέστρεφε στο Μενέλαο,

γιὰ νὰ ἀπαλλαγούν ὁ ἴδιος καὶ οἱ
υπήκοοί του ἀπὸ τὶς συμφορὲς τῆς
εποχῆς τους.

Ἀλλὰ δὲν εἶχαν τὴν Ελένη, γιὰ νὰ τὴν
ἐπιστρέψουν

οὔτε τοὺς πίστευαν οἱ Ἕλληνες, παρόλο
που αὐτοὶ ἔλεγαν τὴν ἀλήθεια,

ὅπως ἐγὼ πιστεύω,

ἐπειδὴ ὁ θεὸς μηχανευόταν

με τὴν ολοκληρωτικὴ τους
καταστροφὴ

νὰ κάνουν ολοφάνερο στους

ἀνθρώπους αὐτό

ὅτι δηλαδὴ γιὰ τὶς μεγάλες ἀδικίες

μεγάλες εἶναι καὶ οἱ τιμωρίες ἀπὸ τοὺς
θεοὺς.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ο Ηρόδοτος στο έργο του θεωρεί ότι ο Τρωικός πόλεμος βασίστηκε στην άρνηση των Τρώων να επιστρέψουν την Ελένη στους Έλληνες. Ωστόσο, ο συγγραφέας στο απόσπασμα αυτό εκφράζει την προσωπική του άποψη, ότι δηλαδή η Ελένη δεν ήταν στην Τροία, έτσι ώστε να επιστραφεί στους Έλληνες. Καταθέτει μάλιστα μια σειρά λογικών συλλογισμών για να τεκμηριώσει τη θέση του. Έτσι υποστηρίζει ότι :

α) οι Τρώες δεν ήταν παράφρονες για να βάλουν πιο πάνω τη συμβίωση του Πάρι και της Ελένης από τη δική τους επιβίωση και τη σωτηρία της πόλης τους και
β) οι μεγάλες απώλειες στο πεδίο της μάχης θα άλλαζαν τις προθέσεις τους, και , αν η Ελένη βρισκόταν στα χέρια τους, θα την επέστρεφαν, για να απαλλαγούν από τις μεγάλες συμφορές.

Ωστόσο, αν και έλεγαν την αλήθεια, δε γίνονταν πιστευτοί, γιατί ο θεός ήθελε να τους τιμωρήσει παραδειγματικά για το αδίκημα της αρπαγής της Ελένης.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων με την κατάλληλη πτώση της λέξης που βρίσκεται στην παρένθεση.

- α. Ἀνῆλθέ τις εἰς τὴν (ἀκρόπολις) ὡς ἀποκτενῶν τὸν τύραννον· ἀποκτείνας αὐτὸν κατέλιπε τὸ ξίφος ἐν τῷ (σῶμα).
- β. Ὁ υἱὸς συνηδίκηι τῷ (πατήρ).
- γ. Ὁ τυραννοκτόνος παρεχώρησε τὸ ξίφος τῷ (γέρων).
- δ. Ἐμάθετε τὴν εὐεργεσίαν τῶν (ἀνὴρ).
- ε. Ὁ τύραννος μόνος ἐκαρποῦτο τῶν (ἀδίκημα).
- στ. Ἔχω πολλὰς (ἐλπίς) σωτηρίας.
- ζ. Ὁ πατήρ τιμωρίαν ἐπέθηκε τῷ (φύλαξ).
- η. Ὁ ἀνὴρ ἔδρασε τὸ ἔργον τῇ (χείρ).
- θ. Πάντες οἱ πατέρες φροντίζουν τῶν (παῖς).
- ι. Κλέαρχος οὐκ ὑπεχώρει τοῖς (πάθος).

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Να βάλετε τα επίθετα που είναι στην παρένθεση στο σωστό γένος, αριθμό και πτώση.

- α. Ἐγὼ λέγω (σαφής) λόγους.
- β. Ὁ Κῦρος παρήλαυνε σὺν (ταχύς) ἵππῳ.
- γ. Ἔκοπτε τὴν θύραν (ὀξύς) πελέκεσι.
- δ. Ἐγὼ ποιήσω τὰς πόλεις (εὐδαίμων).
- ε. Ὁ κατήγορος ἐφενάκιζε τοὺς δικαστὰς (ψευδής) λόγοις.
- στ. Σίσυφος εἶχε (ἐπαχθής) ἔργον.

Να βρείτε τα αντικείμενα και να χαρακτηρίσετε τα ρήματα (μονόπτωτα ή δίπτωτα).

- α. Ἑρμῆς εἶδε τὸ ἑαυτοῦ ἄγαλμα.
- β. Οἱ Ἕλληνες κατεδίωκον αὐτοὺς ἕως τὸν λόφον.
- γ. Ἰσοκράτης διδάσκει τοὺς νέους τὴν ῥητορικήν.
- δ. Φαρνάβαζος παρεχώρησε τῆς χώρας τῷ Ἀγησιλάῳ.
- ε. Ὑπομιμνήσκω Ἀθηναίους τάδε.
- στ. Κῦρος τοὺς μεγίστους κινδύνους ὑπέμενεν.
- ζ. Ἐδίδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς συμμάχοις λόγον.
- η. Κῦρος παρήνει τοιάδε τοῖς στρατιώταις.
- θ. Οἱ πολέμιοι διαρπάζουσι τὴν ἡμετέραν χώραν.
- ι. Οἱ Θεσσαλοὶ ἐκώλυνον τὸν Ἀγησίλαον τῆς παρόδου.

Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με αντίστοιχους ρηματικούς τύπους παρατατικού, μέλλοντα, αορίστου, παρακειμένου και υπερσυντέλικου σύμφωνα με το πρώτο παράδειγμα:

Οἱ ναῦται τὰ ἱστία ἔλυνον // λύσουσι//ἔλυσαν // λελύκασι // ἐλελύκεσαν.

α. Ὑμεῖς τοὺς ἐχθροὺς..... //..... // //
..... //(διώκω).

β. Ὁ Κέρβερος..... //.....//.....//
.....//.....τὰς πύλας τοῦ Ἰδίου (φυλάττω).

Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις βάζοντας στον κατάλληλο τύπο τα τριτόκλιτα ουσιαστικά που βρίσκονται στην παρένθεση:

Οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ (ποιμὴν) ἡσυχίαν ἄγουσι (ὁ χειμὼν, δοτ. ενικ.)

Περὶ μέσης.....(νὺξ) ἀφίκετο ἡ Πάραλος.

Ὁ ἀετὸς σκληροὺς (ὄνυξ) ἔχει.

Τοῖς (γίγας) ὁ θεὸς τοῦ πολέμου συνεμάχησεν.

Ὁ παῖς χαίρει τῇ τῆς (ἐσθὴς)..... (λαμπρότης).

Ἡ γυνὴ ἐκείνη εἶχε δύο (θυγάτηρ, αιτ.) ὀρφανὰς (πατήρ, γεν.).

Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ πλῆθος ἦν (ἄνθος, γεν. πληθ.).

Ὡ, κόραξ, εἰ φωνὴν εἶχες, βασιλεὺς ἂν ἦσθα (ὄρνις, δοτ. πληθ.).

Καὶ ὁ κόραξ πιστεύει τῷ (κόλαξ) καὶ κράζει μεγάλως.

Να αντιστοιχίσετε τα τριτόκλιτα επίθετα της α' στήλης με τα ουσιαστικά της β' στήλης:

Α'	Β'
ὄξεϊς	ὁδὸν
παχέα	τέκνου
τραχεῖαν	πελέκεις
θήλεος	σώματα
ὕγιῃ	θεοῖς
εὐδαίμοσι	νέοις
εὐκλεέσι	ζῶα
ἀγενῇ	ἄνθρωποι
πάντες	κόλακα

Να βάλετε το ρήμα της παρένθεσης στην ἐγκλιση του χρόνου που ζητείται και στο σωστό πρόσωπο:

1. Κἂν τύραννος ταῦτα, νόμος ἐστί; (γράφω, υποτ. αορ.).
2. Ἀεὶ καλὸς πλοῦς ἐστί, ὅταν τιςκακά (φεύγω, υποτ. ενεστ.).
3. Οἱ Θηβαῖοι ἔλεγον ὡς Λυκομήδης(διαφθείρω, οριστ. αορ.) τὸ συμμαχικόν.
4. Ἐγὼ δ' ἠπόρουν ὅ,τι..... (πράττω, προστ. αορ.).
5. Εἴθε οἱ στρατιῶται εὖ τὰς πύλας (φυλάττω, υποτ. ενεστ.).
6. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι πλησίον (εἰμί, υποτ. ενεστ.) οἱ πολέμιοι.
7. Ἔλεγον ὅτι Ἀριαῖος ἐν τῷ σταθμῷ (φεύγω, υποτ. παρακ.).
8. Ἠγγέλθη ὅτι Κῦρος (θνήσκω, προστ. παρακ.).
9. Ἔλεγεν ὅτι ὑμεῖς οὐκ ἂν ποτέ..... πιστοὶ τῇ πατρίδι (εἰμί, ευκτ. ενεστ.).

Θυσία για την πατρίδα

Λυσίας, Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς 79-81

Μετάφραση

Ὡστε προσήκει τούτους
εὐδαιμονεστάτους ἡγεῖσθαι,
οἵτινες ὑπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων
κινδυνεύσαντες
οὕτω τὸν βίον ἐτελεύτησαν,
οὐκ ἐπιτρέψαντες περὶ αὐτῶν τῇ τύχῃ

οὐδ' ἀναμείναντες τὸν αὐτόματον
θάνατον,
ἀλλ' ἐκλεξάμενοι τὸν κάλλιστον.

Καὶ γάρ τοι ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἱ
μνήμαι,
ζηλωταὶ δέ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ
τιμαί·
οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὥς
θνητοί,
ὑμνοῦνται δέ ὥς ἀθάνατοι διὰ τὴν
ἀρετὴν.
Καὶ γάρ τοι θάπτονται δημοσίᾳ,

καὶ ἀγῶνες τίθενται ἐπ' αὐτοῖς ῥώμης
καὶ σοφίας καὶ πλούτου,
ὥς ἀξίους ὄντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ
τετελευτηκότας

ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ τοὺς
ἀθανάτους τιμᾶσθαι.
Ἐγὼ μὲν οὖν αὐτοὺς καὶ μακαρίζω
τοῦ θανάτου καὶ ζηλῶ,
καὶ μόνοις τούτοις ἀνθρώπων οἶμαι
κρεῖττον εἶναι γενέσθαι,
οἵτινες, ἐπειδὴ θνητῶν σωμάτων
ἔτυχον,
ἀθάνατον μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν
αὐτῶν κατέλιπον.

Επομένως ταιριάζει να θεωρούμε
αυτοὺς πάρα πολύ ευτυχισμένους,
οἱ οποίοι αφού κινδύνευσαν για τα πιο
μεγάλα και τα πιο ωραία
έτσι τελείωσαν τη ζωή τους,
χωρίς να εμπιστευθoύν τους εαυτούς
τους στην τύχη
οὔτε να περιμένουν το φυσικό θάνατο,

αλλά με το να προτιμήσουν τον πιο
ωραίο.
Και γι' αυτό βέβαια είναι αγέραστες οἱ
μνήμες τους
και αξιοζήλευτες οἱ τιμές τους ἀπ'
όλους τους ἀνθρώπους·
αυτοὶ πενθοῦνται λόγω της φύσης
τους ὡς θνητοί,
εξυμνοῦνται ὁμως ὡς ἀθάνατοι λόγω
της γενναιότητάς τους.
Και γι' αυτό βέβαια θάβονται με
δημόσια φροντίδα
και καθιερώνονται ἀγῶνες δύναμης και
σοφίας και πλούτου προς τιμή τους,
με την ιδέα ὅτι (επειδὴ) εἶναι ἀξιοὶ
αυτοὶ που ἔχουν σκοτωθεῖ στον
πόλεμο
να τιμοῦνται με τις ίδιες τιμές με τους
ἀθανάτους.
Εγὼ λοιπόν και τους καλοτυχίζω και
τους ζηλεύω για το θάνατό τους
και νομίζω ὅτι μόνο αυτοὶ ἀπὸ τους
ἀνθρώπους ἀξίζαν να ζήσουν,
οἱ οποίοι, αφού ἔλαβαν θνητὰ σώματα,
κληροδότησαν ἀθάνατη μνήμη λόγω
της ἀνδρείας τους.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

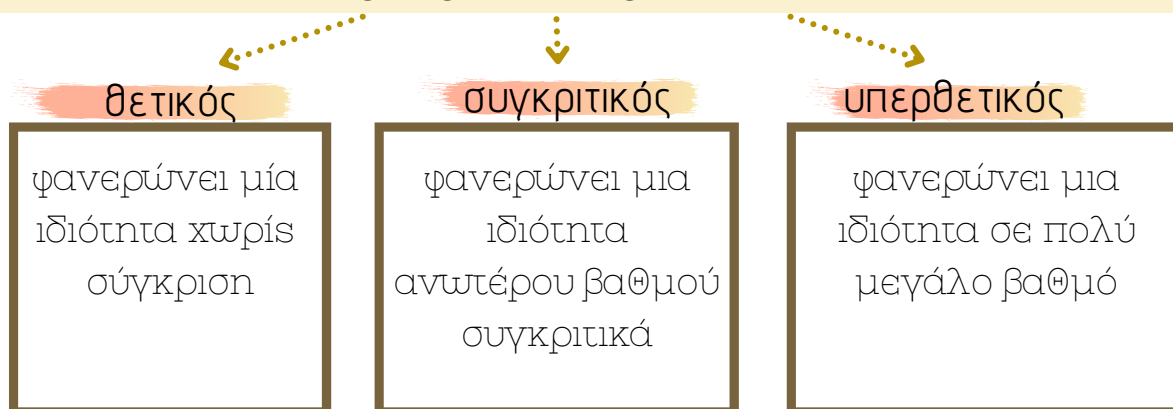
Ο Λυσίας στο απόσπασμα του επιτάφιου λόγου του θεωρεί ευτυχισμένους αυτούς που έδωσαν τη ζωή τους για την πατρίδα. Πράγματι, το ηρωικό τους ήθος τούς κατατάσσει στη σφαίρα της αθανασίας, ενώ και οι τιμές που τους αποδίδονται είναι αξιοζήλευτες από όλους. Οι συμπολίτες τους, ως ανταπόδοση της προσφοράς τους, καθιέρωσαν γι' αυτούς αγώνες που ταιριάζουν σε αθάνατους. Τέλος, ο ρήτορας τους καλοτυχίζει για το θάνατό τους λέγοντας πως αυτοί μόνο από τους ανθρώπους άξιζαν περισσότερο να ζήσουν, γιατί αν και θνητοί, άφησαν πίσω τους, εξαιτίας της αρετής τους αιώνια μνήμη.

Γραμματική

«ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ – ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ»

ΒΑΘΜΟΙ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ

ΟΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

ΕΠΙΘΕΤΑ Β' ΚΛΙΣΗΣ + ΕΠΙΘΕΤΑ Γ' ΚΛΙΣΗΣ -υς, -εῖα, -υ

◀ συγκριτικός	▶ υπερθετικός
---------------	---------------

-ό/ύτερος, -ο/υτέρα, -ό/τερον
πτωχότερος, πτωχότερα, πτωχότερον
ιερώτερος, ιερωτέρα, ιερώτερον

-ό/ύτατος, -ο/υπάτη, -ό/ύτατον
πτωχότατος, πτωχοτάτη, πτωχότατον
ιερώτατος, ιερωπάτη, ιερώτατον

- ό - βάζουμε όταν:

πριν την κατάληξη -ος του Θετικού βαθμού έχουμε ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΗ συλλαβή ή αν υπάρχει διπλό ή δύο και περισσότερα σύμφωνα.

- ύ - βάζουμε όταν:

πριν την κατάληξη -ος του Θετικού βαθμού έχουμε ΒΡΑΧΥΧΡΟΝΗ συλλαβή.

Όταν όμως η λήγουσα είναι δίχρονο φωνήεν (α, ι, υ) ::

Είναι ΜΑΚΡΟ:

Επίθετα: **ἀ**νιάρος, **ἰ**σχυρός, ψιλός,
φλύαρος, πρ**ᾶ**ος, λιτός

Επίθετα που έχουν ως β'
συνθετικό: λύπη, κίνδυνος, θυμός,
τιμή, νίκη, κύρος, ψυχή

Είναι ΒΡΑΧΥ:

Επίθετα που λήγουν σε:
-ιος, -ικος, -ιμος, -ινος,
-ακος, -αλος, -αμος, -ανος, -ατος, -αρος,
-υρος, -χος

ΟΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΟΝ

ΟΜΑΛΑ ΕΠΙΘΕΤΑ Γ' ΚΛΙΣΗΣ

-ης, -ης, -ες

-ων, -ων, -ον

συγκριτικός

-έστερος, -εστέρα, -έστερον

ἀληθέστερος, ἀληθεστέρα, ἀληθέστερον
εὐδαιμονέστερος, /-εστέρα, /-έστερον

υπερθετικός

-έστατος, -εστάτη, -έστατον

ἀληθέστατος, ἀληθεστάτη, ἀληθέστατον
εὐδαιμονέστατος, /-εστάτη, /-έστατον

ΑΝΩΜΑΛΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΟΝ

συγκριτικός

-(ί)ων, -(ί)ων, -(ι)ον

υπερθετικός

-ιστος, -ίστη, -ιστον

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ

θετικός

ἀγαθός

συγκριτικός

ὁ, ἡ ἀμείνων, τό ἄμεινον

ὁ, ἡ βελτίων, τό βέλτιον

ὁ, ἡ κρείττων, τό κρεῖττον

ὁ, ἡ λῶων, τό λῶον

κακός

ὁ, ἡ κακίων, τό κάκιον

ὁ, ἡ χείρων, τό χεῖρον

καλός

ὁ, ἡ καλλίων, τό κάλλιον

μέγας

ὁ, ἡ μείζων, τό μεῖζον

μικρός

ὁ, ἡ ἐλάττων, τό ἔλαττον

ὀλίγος

ὁ, ἡ μείων, τό μείον

πολύς

ὁ, ἡ πλείων, τό πλεόν

υπερθετικός

ἄριστος, -η, -ον

βέλυστος, -η, -ον

κράυστος, -η, -ον

λῶστος, -η, -ον

κάκιστος, -η, -ον

χείριστος, -η, -ον

κάλλιστος, -η, -ον

μέγιστος, -η, -ον

ἐλάχιστος, -η, -ον

ὀλίγιστος, -η, -ον

πλείστος, -η, -ον

κλίση των συγκριτικών σε - είων, -είον

ΑΡΣΕΝΙΚΟ - ΘΗΛΥΚΟ

ενικός αριθμός

πληθυντικός αριθμός

βελτίων

βελτίον- es (ή βελτίους)

βελτίον- os

βελτίον- ων

βελτίον- ι

βελτίοσι(ν)

βελτίον- α (ή βελτίω)

βελτίον- as (ή βελτίους)

βέλτιον

βελτίον- es (ή βελτίους)

ΟΥΔΕΤΕΡΟ

ενικός αριθμός

πληθυντικός αριθμός

βέλτιον

βελτίονα (ή βελτίω)

βελτίον- os

βελτιόνων

βελτίον- ι

βελτίοσι

βέλτιον

βελτίονα (ή βελτίω)

βέλτιον

βελτίονα (ή βελτίω)

ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

συγκριτικός

υπερθετικός

μᾶλλον + θετικός βαθμός επιθέτου

μᾶλλον ἐπιμελής

μάλιστα + θετικός βαθμός επιθέτου

μάλιστα ἐπιμελής

ΔΕΝ σχηματίζουν παραθετικά όσα επίθετα σημαίνουν:

ύλη(γήινος),
τόπο-χρόνο(χερσαῖος, θερινός),
μέτρο(σταδιαῖος),

συγγένεια-καταγωγή(μητρικός),
μόνιμη κατάσταση(νεκρός)

ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

θετικός

θέμα επιθέτου + -ως

καλός καλῶς

βαρύς βαρέως

συγκριτικός

θέμα επιθέτου + -ό/ύτερον

σοφῶς σοφώτερον

δικαίως δικαιότερον

υπερθετικός

θέμα επιθέτου + -ό/ύτατα

σοφῶς σοφύτατα

δικαίως δικαιοτάτα

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΩΝ

θετικός

εὖ

κακῶς

καλῶς

μάλα

ὀλίγον

πολύ

συγκριτικός

ἄμεινον,
βέλτιον,
κρείττον

χείρον,
κάκιον

κάλλιον

μᾶλλον

μείον, ἔλαττον, ἥττον

πλέον

υπερθετικός

ἄριστα,
βέλτιστα,
κράτιστα

χείριστα,
κάκιστα

κάλλιστα

μάλιστα

ὀλίγιστα, ἐλάχιστα, ἥκιστα

πλεῖστον, πλεῖστα

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Βάλε ο ή ω στο συγκριτικό βαθμό των επιθέτων παίρνοντας υπόψη αν προηγείται μακρά ή βραχεία συλλαβή:

σοφ_τερος
 δυνατ_τερος
 δικαι_τερος
 ξηρ_τερος
 χρησιμ_τερος
 πτωχ_τερος

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Αντικατέστησε τους τύπους στους άλλους βαθμούς:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
τῷ εὐδαίμονι		
τοὺς εὐτυχεῖς		
τῶν σοφῶν		
ταῖς πονηραῖς		
τὸ σεμνοπρεπές		

ΑΣΚΗΣΗ 3η

Να σχηματίσετε τον συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό των παρακάτω επιθέτων.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
ἡ ὠραία		
τό νέον		
ὁ φοβερός		
τό εὐγενές		
ὁ ἀληθής		
ἡ σώφρων		
τό βραχύ		
ἡ ὑψηλή		
ὁ εὐδαίμων		
τὸ σεμνόν		
ὁ ἐπαρκής		
τὸ ἅγιον		
ἡ ἔνδοξη		

Να συμπληρώσετε τις προτάσεις τοποθετώντας το επίθετο της παρένθεσης στον βαθμό που σας ζητείται:

- α. Ξανθίππη ἦν ἡ (καλός, υπερθ.) τῶν τότε γυναικῶν.
 β. (μέγας, συγκρ.) ἔπαινοι πρέπουσι τοῖς δικαίοις ἢ τοῖς ἀδίκτοις πολίταις.
 γ. Τὸ σιγᾶν (ἀγαθός, συγκρ.) ἐστὶ τοῦ λαλεῖν.
 δ. Ἡ πόλις ἐτίμησε τοὺς (ἀγαθός, υπερθ.) τῶν πολιτῶν.
 ε. Ὅρατε μὴ (κακός, συγκρ.) φανῆτε τούτων.
 στ. Ὅρῳ τὰς δυνάμεις ἡμῶν (μικρός, συγκρ.) οὐσας ἢ τὰς τῶν πολεμίων.
 ζ. Κοινὸν ἐστὶ τοῖς (πολύς, συγκρ.) τῶν ἀνθρώπων ἡ φιλαυτία.

Να συμπληρώσετε τα κενά με τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων που βρίσκονται στην παρένθεση:

- Τὸ σῶζειν τάγαθὰ τοῦ κτήσασθαι (χαλεπόν, συγκρ.).
- Τῶν ἀνδρῶν ἐπολέμησαν αἱ γυναῖκες (ἀνδρείως, υπερθ.).
- Ἀσεβῶς οἱ φαῦλοι πρὸς τοὺς γονέας δὲ καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἔχουσιν (ἀσεβῶς, υπερθ.).
- Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης (δίκαιος, υπερθ.).
- Οὐδὲν κτῆμᾶ ἐστὶ ἀρετῆς (σεμνόν, συγκρ.).
- Ἀκούειν καλῶς ἢ πλουτεῖν θέλε (μάλα, συγκρ.).
- Εἷης, ὦ παῖ, πατρὸς (εὐτυχής, συγκρ.).
- Κῦρος ἦν παῖς καὶ (φιλομαθής, ἐπιμελής, υπερθ.).
- Οὐδὲν ἐστὶ τῆς ἀνάγκης (πικρόν, συγκρ.).

Να αναγνωρίσετε τους τύπους ανώμαλων παραθετικών στις παρακάτω προτάσεις:

- α) Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἰδόντες τὰς τῶν Ἀθηναίων τριήρεις οὐσας πλείους, ἔφυγον εἰς τὴν γῆν.
 β) Ἡ ἐσχάτη πλάνη ἔσται χείρων τῆς πρώτης.
 γ) Οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο (= δεν περισυνέλεξαν) τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους.
 δ) Ταῦτα ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε εἰς τὸν πόλεμον καθίσταντο.
 ε) Κάλλιον ἐστὶν τελευτᾶν ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις.

ΑΣΚΗΣΗ 7η

Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με το παραθετικό του επιρρήματος που σας ζητείται στην παρένθεση:

- α. Δημοσθένης ήγόρευεν (εὖ, συγκρ.) πάντων τῶν λοιπῶν ῥητόρων.
- β. Ἄπαντες ἴσασιν ὅτι ἐβοηθήσατε (μικρόν, υπερθ.) ὅτε ἤμεν ἐν κινδύνῳ.
- γ. Πιστεύομεν τούτοις (μάλα, συγκρ.) ἢ ὑμῖν.
- δ. Νῦν ἐβουλεύσασθε (κακῶς, συγκρ.) ἢ τότε.
- ε. Περικλῆς ἔδοξεν (καλῶς, υπερθ.) εἰπεῖν περὶ τῶν τότε πραγμάτων.

ΑΣΚΗΣΗ 8η

Στα παρακάτω παραδείγματα να βρείτε τα επίθετα και τα επιρρήματα και να τα αντικαταστήσετε στους άλλους βαθμούς:

- α) Οἱ στρατιῶται ἠπόρουν ὅτι Κλέαρχος χαλεπῶς ἔφερεν.
- β) Τὸ τῶν κρηνῶν ὕδωρ ψυχρὸν καὶ διαυγές ἐστι.
- γ) Αἰρετώτερός ἐστιν ὁ θάνατος τοῦ ἀτίμου βίου.
- δ) Ἀνάγκη ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν.
- ε) Βουλόμεθα εὐεργετεῖν μᾶλλον ἢ εὐεργετεῖσθαι.
- στ) Αἰροῦ (= να προτιμάς) μᾶλλον ζημίαν ἢ κέρδος ἄνομον.
- ζ) Εὐτυχὴς ὅστις τῆς ἱστορίας ἔσχε μάθησιν.
- η) Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.
- θ) Μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τιμιώτερον ἐστὶν ἢ πατρίς.

Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης

Ἰσοκράτης, Περί ειρήνης 19-21

Μετάφραση

Ἄρ' οὖν ἂν ἐξαρκέσειεν ἡμῖν,
εἰ τήν πόλιν ἀσφαλῶς οἰκοῖμεν
καί τά περὶ τόν βίον εὐπορώτεροι
γιγνοίμεθα
καί τά τε πρός ἡμᾶς αὐτοὺς ὁμονοοῖμεν
καί παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐδοκιμοῖμεν;

Ἐγὼ μὲν γάρ ἡγοῦμαι τούτων ὑπαρξάντων
τελέως τήν πόλιν εὐδαιμονήσειν.

Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπάντων ἡμᾶς τῶν
εἰρημένων ἀποστέρηκεν
καί γάρ πενεστέρους ἐποίησεν
καί πολλοὺς κινδύνους ὑπομένειν
ἡνάγκασεν
καί πρός τοὺς Ἕλληνας διαβέβληκεν
καί πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν
ἡμᾶς.

Ἦν δέ τήν εἰρήνην ποιησώμεθα, [...]
μετά πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τήν πόλιν
οἰκήσομεν,
ἀπαλλαγέντες πολέμων καί κινδύνων καί
ταραχῆς, [...]
καθ' ἐκάστην δέ τήν ἡμέραν πρός
εὐπορίαν ἐπιδώσομεν, [...]
ἀδεῶς γεωργοῦντες καί τήν θάλατταν
πλέοντες
καί ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες
αἱ νῦν διὰ τόν πόλεμον ἐκλελοίπασιν.

Ὅψόμεθα δέ τήν πόλιν
διπλασίας μὲν ἢ νῦν τὰς προσόδους
λαμβάνουσιν,
μεστήν δέ γιγνομένην ἐμπόρων καί ξένων
καί μετοίκων,
ὧν νῦν ἔρημη καθέστηκεν.
Τό δέ μέγιστον·
συμμάχους ἔξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους,
οὐ βεβιασμένους, ἀλλά πεπεισμένους.

Ἄραγε, λοιπόν, θα ἦταν αρκετό σ' εμάς,
και να διοικούμε την πόλη με ασφάλεια
και στα σχετικά με τη ζωή να γινόμαστε πιο
πλούσιοι
και να έχουμε ομόνοια μεταξύ μας
και να χαίρουμε εκτίμησης μεταξύ των
Ελλήνων;

Γιατί εγώ βέβαια νομίζω ότι αν γίνουν αυτά
η πόλη ολοκληρωτικά θα ευτυχήσει.
Ο πόλεμος λοιπόν, μας έχει στερήσει από
όλα αυτά που έχουν λεχθεί
και φτωχότερους μας έκανε
και μας ανάγκασε να ανεχόμαστε πολλούς
κινδύνους
και μας έχει συκοφαντήσει στους Έλληνες
και μας έχει ταλαιπωρήσει με κάθε τρόπο.

Αν όμως συνάψουμε την ειρήνη, [...]
θα εξουσιιάσουμε την πόλη με πολλή
ασφάλεια,
αφού απαλλαγούμε από πολέμους και
κινδύνους και διχόνοιες, [...]
και κάθε μέρα θα γινόμαστε πιο εύποροι, [...]

χωρίς φόβο καλλιεργώντας τη γη και
πλέοντας τη θάλασσα
και ασχολούμενοι με τα άλλα επαγγέλματα
τα οποία έχουν εκλείψει εξαιτίας του
πολέμου.

Και θα δούμε την πόλη
να αποκτά διπλάσια έσοδα απ' ό,τι τώρα

και να γεμίζει από εμπόρους και ξένους και
μετοίκους,
από τους οποίους τώρα έχει ερημωθεί.
Και το σημαντικότερο·
θα έχουμε συμμάχους όλους τους
ανθρώπους,
όχι εξαναγκασμένους, αλλά με τη θέλησή
τους (έχοντας πεισθεί).

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ο Ισοκράτης στο απόσπασμα αυτό με μια ρητορική ερώτηση παρουσιάζει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ευδαιμονία της Αθήνας και διατυπώνει την προσωπική του θέση. Στη συνέχεια, με πειστική επιχειρηματολογία εκθέτει τις συνέπειες του πολέμου και περιγράφει τα δεινά που έπληξαν τους πολίτες της. Στον αντίποδα αυτών των συμφορών αντιπαραβάλλει τα θετικά αποτελέσματα της σύναψης ειρήνης μέσα από μια εικόνα οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας. Τέλος, καταλήγει πως το σημαντικότερο αποτέλεσμα της ειρήνης είναι ότι θα έχει η πόλη συμμάχους με τη θέληση τους και όχι με εξαναγκασμό.

Γραμματική

«ΕΥΚΤΙΚΗ ΕΙΜΙ, ΕΝΕΣΤΩΤΑ, ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ»

ΕΙΜΙ		ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	Θέμα + κατάληξη	Θέμα + σ + κατάληξη	Θέμα + σ + κατάληξη	Θέμα + σ + κατάληξη
εἶνν	έσ-οίμην	λύ -οιμι	λύ - σ - -οιμι	λύ - σ - -οιμι	λύ - σ - -οιμι
εἶνς	έσ-οιο	λύ -οις	λύ - σ - -οις	λύ - σ - -οις	λύ - σ - -οις
εἶν	έσ-οιτο	λύ -οι	λύ - σ - -οι	λύ - σ - -οι	λύ - σ - -οι
εἶημεν/ εἶμεν	έσ-οίμεθα	λύ -οιμεν	λύ - σ - -οιμεν	λύ - σ - -οιμεν	λύ - σ - -οιμεν
εἶντε/ εἶτε	έσ-οιοθε	λύ -οιτε	λύ - σ - -οιτε	λύ - σ - -οιτε	λύ - σ - -οιτε
εἶησαν/ εἶεν	έσ-οιντο	λύ -οιεν	λύ - σ - -οιεν	λύ - σ - -οιεν	λύ - σ - -οιεν

ΑΟΡΙΣΤΟΣ		ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	
Θέμα + σ + κατάληξη	αναδιπλασιασμός	ΜΟΝΟΛΕΚΤΙΚΑ	ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΑ
Θέμα + σ + κατάληξη	Θέμα + κ + κατάληξη	μετοχή παρακειμένου	ευκτική ειμί
λύ - σ - -αιμι	λε λύ - κ - -οιμι	λελυκός-κυῖα-κός	εἶνν
λύ - σ - -αις (λύσειας)	λε λύ - κ - -οις	λελυκός-κυῖα-κός	εἶνς
λύ - σ - -αι (λύσειε)	λε λύ - κ - -οι	λελυκός-κυῖα-κός	εἶν
λύ - σ - -αιμεν	λε λύ - κ - -οιμεν	λελυκότες-κυῖαι-κότα	εἶημεν/ εἶμεν
λύ - σ - -αιτε	λε λύ - κ - -οιτε	λελυκότες-κυῖαι-κότα	εἶντε/ εἶτε
λύ - σ - -αιεν (λύσειαν)	λε λύ - κ - -οιεν	λελυκότες-κυῖαι-κότα	εἶησαν/ εἶεν

Με το -σ- του Μέλλοντα, Αορίστου, το -κ- και τον αναδιπλασιασμό του Παρακειμένου ισχύει ότι και για τις υπόλοιπες εγκλίσεις !!!!!

«ΕΥΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ, ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ»

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ		ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ			ΑΟΡΙΣΤΟΣ		
Θέμα	+	κατάληξη	Θέμα	+	σ	+	κατάληξη
λυ		-οίμην	λυ	- σ -			-αίμην
λύ		-οιο	λύ	- σ -			-αιο
λύ		-οιτο	λύ	- σ -			-αιτο
λυ		-οίμεθα	λυ	- σ -			-αίμεθα
λύ		-οισθε	λύ	- σ -			-αισθε
λύ		-οιντο	λύ	- σ -			-αιντο

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΑ

μετοχή παρακειμένου	+	ευκτική ειμί
λελυμένος, -ν, -ον		εἶην
λελυμένος, -ν, -ον		εἶης
λελυμένος, -ν, -ον		εἶη
λελυμένοι, -αι, -α		εἶημεν/ εἶμεν
λελυμένοι, -αι, -α		εἶητε/ εἶτε
λελυμένοι, -αι, -α		εἶησαν/ εἶεν

Με το -σ- του Μέλλοντα, Αορίστου και την μετοχή του Παρακειμένου ισχύει ότι και για τις υπόλοιπες εγκλίσεις !!!!!

«ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΚΤΙΚΗ»

Η ευκτική έχει τέσσερα είδη:

- Την απλή ή ευχετική ευκτική
- Την δυνητική
- Την επαναληπτική
- Την ευκτική πλαγίου λόγου

Στις κύριες προτάσεις:

• **Ευχετική ευκτική ή απλή:**

- Εκφράζει ευχή που αναφέρεται στο μέλλον.
- Μεταφράζεται με το: μακάρι να + υποτακτική π.χ. Εἴθε σύ φίλος ἡμῖν γένοιο. (= Μακάρι να γινόσουν φίλος μας!)

• **Δυνητική ευκτική:**

- Δηλώνει αυτό που μπορεί να πραγματοποιηθεί στο παρόν και στο μέλλον.
- Συνοδεύεται από το δυνητικό ἄν.
- Μεταφράζεται: Θα ήταν δυνατόν να... ή Θα μπορούσα να... π.χ. Πολλὰς ἄν εὖροις μηχανάς (= Θα ήταν δυνατόν / Θα μπορούσες να βρεις πολλά τεχνάσματα.)

Στις δευτερεύουσες προτάσεις:

• **Επαναληπτική ευκτική:**

- Δηλώνει αόριστη επανάληψη στο παρελθόν.
- Μεταφράζεται: κάθε φορά που...
- Βρίσκεται σε προτάσεις κυρίως υποθετικές, χρονικές και αναφορικές.

• **Ευκτική πλαγίου λόγου:**

- Δηλώνει κάτι που συνέβη στο παρελθόν για το οποίο όμως δεν είμαστε βέβαιοι.
- Βρίσκεται μόνο σε δευτερεύουσες προτάσεις.
- Εξαρτάται από ιστορικό χρόνο. (= δηλαδή το ρήμα της κύριας πρότασης βρίσκεται σε παρατατικό, αόριστο ή υπερσυντέλικο) Π.χ. Ἐγίνγνωσκε ὅτι οὐ λέγοις τ' ἄληθῆ.

• **Δυνητική ευκτική:**

- Εκφράζει το δυνατό στο παρόν ή το μέλλον. Π.χ. Νῆες ὑμῖν πάρεισιν, ὥστε ἐξαίφνης ἄν ἐπιπέσοιτε. (= ἔχετε πλοία, και θα ήταν δυνατόν/ θα μπορούσατε αιφνιδιαστικά να κάνετε επίθεση.)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Να συμπληρώσετε τα πρόσωπα που λείπουν :

Ενεστώτας πιστεύοιμην	Μέλλοντας πιστεύσοιμην	Αόριστος	Παρακείμενος
πιστεύοιτο	πιστευσοίμεθα		
πιστεύοισθε		πιστεύσασθε πιστεύσαιντο	

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Να συμπληρώσετε με τους τύπους ενεργητικής ευκτικής που ζητούνται :

	Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος
(Σύ)	ἐλέγχοις		
(Οὗτος)	πείθοι		
(Οὗτοι)	κρύπτοιεν		
(Ἡμεῖς)	φυτεύοιμεν		
(Ὑμεῖς)	λείποιτε		
(Οὗτος)	σπεύδοι		
(Ἡμεῖς)	ἀποκρύπτοιμεν		
(Οὗτοι)	ταράττοιεν		

ΑΣΚΗΣΗ 3η

Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις με τους κατάλληλους τύπους μέσης ευκτικής :

- Οὐκ ἂν τις ζῶῃ, εἰ μή _____ (τρέφομαι, ενεστ.).
- Εἴθε οὗτοι _____ (δέχομαι, αόρ.) τά δῶρα ταῦτα.
- Ἡρώτων τίς ἡ χώρα εἴη καί τίνος ἵπποι _____ (τρέφομαι, ενεστ.).
- Εἶπεν ὅτι _____ (παρατάσσομαι, παρακ.) οἱ σύμμαχοι αὐτοῦ.

ΑΣΚΗΣΗ 4η

Να μεταφέρετε τον ίδιο τύπο από την ενεργητική στη μέση φωνή:

- α. λύοις ->
- β. γράψοι ->
- γ. κόψαιτε ->

ΑΣΚΗΣΗ 5η

Να συμπληρώσετε με τους τύπους μέσης ευκτικής που σας ζητούνται:

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
ταράττοιο			
σώζοιτο			
διώκοιντο			
φυλαττοίμεθα			
πείθοισθε			
ἐργάζοιντο			
δέχοιτο			
κρύπτοισθε			

ΑΣΚΗΣΗ 6η

Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους της ευκτικής:

1. Ἦχθοντο, ὅτι οὐδαμοῦ σωτηρία (φαίνομαι, γ' εν. ενεστ.)
2. Ἐπεμελεῖτο ὅπως ἄσιτοι μὴ (εἰμί, γ' πληθ. μέλλ.)
3. Μή μοι, ὦ ἄνδρες, φίλοι γλώσση μόνον ἀλλά καί ἔργῳ. (εἰμί, β' πληθ. ενεστ.)
4. Οἶκαδε (πορεύομαι, α' πληθ. ενεστ.)
5. Ἐφοβοῦντο μή ταῖς συμφοραῖς (ἐμπίπτω, γ' πληθ. ενεστ.)
6. Ἐκ τοῦ ψύχους (φυλάττομαι, α' πληθ. μέλλ.)

Η μουσική εξημερώνει

Πολύβιος, Ιστορία 4.20.4-21.1

Μετάφραση

Μουσικήν [...] πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὄφελος
ἀσκεῖν,
Ἀρκάσι δὲ καὶ ἀναγκαῖον. [...]
Παρά μόνοις γάρ Ἀρκάσι
πρῶτον μὲν οἱ παῖδες ἐκ νηπίων

ᾄδειν ἐθίζονται κατὰ νόμους

τούς ὕμνους καὶ παιᾶνας,
οἷς ἕκαστοι κατὰ τὰ πάτρια

τούς ἐπιχωρίους ἥρωας καὶ θεοὺς ὕμνοῦσι·
μετὰ δὲ ταῦτα [...] πολλῇ φιλοτιμίᾳ
χορεύουσι
κατ' ἐνιαυτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς αὐληταῖς
ἐν τοῖς θεάτροις [...]
Καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων
ἀρνηθῆναί τι μὴ γιγνώσκειν οὐδὲν
αἰσχρὸν ἡγοῦνται,
τὴν γε μὴν ὥδὴν οὐτ' ἀρνηθῆναι δύνανται

διὰ τό κατ' ἀνάγκην πάντας μανθάνειν,
οὕθ' ὁμολογοῦντες ἀποτρίβεσθαι

διὰ τό τῶν αἰσchrῶν παρ' αὐτοῖς
νομίζεσθαι τοῦτο. [...]
Ταῦτά τέ μοι δοκοῦσιν οἱ πάλαι
παρειαγαγεῖν
οὐ τρυφῆς καὶ περιουσίας χάριν,

ἀλλὰ θεωροῦντες μὲν τὴν ἐκάστων
αὐτουργίαν
καὶ συλλήβδην
τό τῶν βίων ἐπίπονον καὶ σκληρόν,
θεωροῦντες δὲ τὴν τῶν ἡθῶν αὐστηρίαν,

ἥτις αὐτοῖς παρέπεται
διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ
στυγνότητα
τὴν κατὰ τό πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις
υἰάρχουσαν.

Εἶναι ωφέλεια γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ
ασκοῦν τὴ μουσικὴ
γιὰ τοὺς Ἀρκάδες ὅμως εἶναι ἀναγκαῖο. [...]
Γιατί μόνο στους Ἀρκάδες
πρῶτα πρῶτα τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὴ νηπιακὴ τοὺς
ἡλικία
συνεθίζου νὰ τραγουδοῦν σύμφωνα με τοὺς
μουσικοὺς ρυθμοὺς
τοὺς ὕμνους καὶ τοὺς παιᾶνες,
με τοὺς ὁποῖους ὁ καθένας σύμφωνα με τὰ
πατροπαράδοτα
ὕμνει τοὺς τοπικοὺς ἥρωες καὶ τοὺς θεοὺς·
μετὰ ἀπὸ αὐτὰ με μεγάλο συναγωνισμό
χορεύουν
κάθε χρόνο με τὴ συνοδεία τῶν αὐλητῶν τοῦ
Διονύσου στὰ θεάτρα [...]
Καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα μαθήματα
δὲ θεωροῦν καθόλου ντροπὴ νὰ παραδεχτοῦν
ὅτι δὲ γνωρίζουν κάτι,
τὸ τραγουδῶν ὅμως οὐτε μποροῦν νὰ
ἀρνηθοῦν

επειδὴ υποχρεωτικὰ ὅλοι το μαθαίνουν,
οὔτε, ἀν το παραδεχτοῦν, μποροῦν νὰ
ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ αὐτό
επειδὴ αὐτό θεωρεῖται ντροπὴ στὴν κοινωνία
τοὺς. [...]
Αὐτὰ μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ θέσπισαν οἱ παλαιοὶ

ὄχι γιὰ νὰ καλλιεργήσουν τὴ φιληδονία καὶ
τὴν ἐπίδειξη πλούτου,
ἀλλὰ επειδὴ παρατηροῦσαν τὸ μόχθο τοῦ
καθενός
καὶ με λίγα λόγια
τὴν ἐπίπονη καὶ σκληρὴ ζωὴ,
καὶ επειδὴ ἐβλεπαν τὴν αὐστηρότητα τῶν
ἡθῶν,
ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ αὐτοὺς
ἐξαιτίας τοῦ ψύχους καὶ τῆς τραχύτητας τοῦ
τόπου στὸν ὁποῖο ζοῦν
καὶ ἡ ὁποία ὑπάρχει στὸ μεγαλύτερο μέρος
αὐτῶν τῶν τόπων.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ο Πολύβιος εκφράζει την άποψη ότι η μουσική είναι ωφέλιμη για όλους τους ανθρώπους, ενώ για τους Αρκάδες αποτελεί πραγματική ανάγκη. Αυτοί, υποστηρίζει, καλλιεργούν τη μουσική αγωγή και παιδεία των παιδιών τους με ύμνους και παιάνες που εξυμνούν τους ήρωες και τους θεούς του τόπου τους. Ακόμα, ισχυρίζεται ο ιστορικός, οι Αρκάδες θεωρούν ντροπή να ομολογήσουν ότι δεν ξέρουν το τραγούδι, αφού είναι υποχρεωτικό αντικείμενο μάθησης για όλους. Η ενασχόλησή τους με τη μουσική απαλύνει το μόχθο τους και εξημερώνει το ήθος τους, που επηρεάζεται από την ψυχρότητα και την τραχύτητα του φυσικού περιβάλλοντος.

Γραμματική

«ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β΄ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ»

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ	
αυξηση	θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη
ἔ	βαλ	-ον	βάλ	-ω	βάλ	-οιμι
ἔ	βαλ	-ες	βάλ	-ης	βάλ	-οις
ἔ	βαλ	-ε	βάλ	-η	βάλ	-οι
έ	βάλ	-ομεν	βάλ	-ωμεν	βάλ	-οιμεν
έ	βάλ	-ετε	βάλ	-ντε	βάλ	-οιτε
ἔ	βαλ	-ον	βάλ	-ωσιν	βάλ	-οιεν

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ					
θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη
	-	βαλ	-εῖν	βαλ	-ύν,
βάλ	-ε				-οῦσα
βαλ	-έτω				-όν
	-				
βάλ	-ετε				
βαλ	-όντων				

Να θυμάσαι:

Στην Οριστική σχηματίζεται με καταλήξεις Παρατατικού και όλες οι άλλες εγκλίσεις με καταλήξεις Ενεστώτα !!

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Το β' ενικό της Προστακτικής Ενεργητικής Φωνής τονίζεται στη λήγουσα στα ρήματα:

λέγω - εἶπέ

ἔρχομαι - ἐλθέ

εὕρισκω - εὕρέ

ὁρῶ - ἰδέ

Αν είναι σύνθετα, τότε ο τόνος κατεβαίνει : ἀπέρχομαι = ἄπελθε

Η προστακτική του ρήματος ἔχω είναι: σχέες

Το β' ενικό της Προστακτικής Μέσης Φωνής τονίζεται ΠΑΝΤΑ στη λήγουσα και ως απλό και ως σύνθετο ρήμα αν είναι πολυσύλλαβο:

λαμβάνω - λαβοῦ / ἀντιλαβοῦ

Αν είναι μονοσύλλαβο ανεβάζει τον τόνο: (ἔ)χομαι) σχοῦ - παράσχου

«ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β' ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ»

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ			ΕΥΚΤΙΚΗ	
αυξηση	θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη	
έ	βαλ	-όμην	βάλ	-ωμαι	βαλ	-οίμην	
έ	βάλ	-ου	βάλ	-η	βάλ	-οιο	
έ	βάλ	-ετο	βάλ	-νται	βάλ	-οιτο	
έ	βαλ	-όμεθα	βαλ	-ύμεθα	βαλ	-οίμεθα	
έ	βάλ	-εσθε	βάλ	-νοθε	βάλ	-οιοθε	
έ	βάλ	-οντο	βάλ	-ωνται	βάλ	-οιντο	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ							
θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη	θέμα	κατάληξη
	-	βαλ	-έσθαι	βαλ	-όμενος,		
βαλ	-οῦ				-ομένη		
βαλ	-έσθω				-όμενον		
	-						
βάλ	-εσθε						
βαλ	-έσθων						

Να θυμάσαι :

Στην Οριστική σχηματίζεται με καταλήξεις Παρατατικού και όλες οι άλλες εγκλίσεις με καταλήξεις Ενεστώτα !!

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΝ

ΑΟΡΙΣΤΟ Β΄ :

ΡΗΜΑ

ἄγω
αἶρω
αἰροῦμαι
αἰσθάνομαι
ἁμαρτάνω
ἀποθνήσκω
ἀφικνοῦμαι
βάλλω
γίγνομαι, εἰμί
ἔρω
ἔρχομαι
εὐρίσκω
ἔχω
θέω
κάμνω
κτείνω
λαγχάνω
λαμβάνω
λάνθανω
λέγω
λείπω
μανθάνω
ὁρῶ
πάσχω
πείθω
πίπτω
πυνθάνομαι
τυγχάνω
τέμνω
τρέχω
τίκτω
τρέπομαι
φέρω
φεύγω

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ἤγαγον
εἶλον
εἰλόμην
ἦσθόμην
ἦμαρτον
ἀπέθανον
ἀφικόμην
ἔβαλον
ἐγενόμην
ἠρόμην
ἦλθον
εὗρον, νῦρον
ἔσχον
ἔδραμον
ἔκαμον
ἔκτανον
ἔλαχον
ἔλαβον
ἔλαθον
εἶπον
ἔλιπον
ἔμαθον
εἶδον
ἔπαθον
ἔπιθον
ἔπεσον
ἐπυθόμην
ἔτυχον
ἔτεμον
ἔδραμον
ἔτεκον
ἐτραπόμην
ἤνεγκον
ἔφυγον

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

ἀγάγω
ἔλω
ἔλωμαι
αἰσθώμαι
ἀμάρτω
ἀποθάνω
ἀφίκωμαι
βάλω
γένωμαι
ἔρωμαι
ἔλθω
εὕρω
σχῶ
δράμω
κάμω
κτάνω
λάχω
λάβω
λάθω
εἴπω
λίπω
μάθω
ἴδω
πάθω
πίθω
πέσω
πύθωμαι
τύχω
τέμω
δράμω
τέκω
τράπωμαι
ἔνεγκω
φύγω

Γραμματική

«Η ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ Η ΓΥΝΗ, Ο/Η ΠΑΙΣ»

ή γυνή		ό/ή παῖς	
ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
ή γυνή	αἱ γυναῖκ-ες	ὁ παῖς	οἱ παῖδ-ες
τῆς γυναῖκ-ός	τῶν γυναῖκ-ῶν	τοῦ παιδ-ός	τῶν παίδ-ων
τῇ γυναῖκ-ί	ταῖς γυναι-ξ-ί	τῷ παιδ-ί	τοῖς παι-σ-ί
τήν γυναῖκ-α	τάς γυναῖκ-ας	τόν παῖδ-α	τούς παῖδ-ας
ῶ γύν-αι	ῶ γυναῖκ-ες	ῶ παῖ	ῶ παῖδ-ες

«Η ΟΡΙΣΤΙΚΗ/ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ ΑΥΤΟΣ, ΑΥΤΗ, ΑΥΤΟ»

	ΑΡΣΕΝΙΚΟ		ΘΗΛΥΚΟ		ΟΥΔΕΤΕΡΟ	
	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
Όνομ	αὐτός	αὐτοί	αὐτή	αὐταῖ	αὐτό	αὐτά
Γενική	αὐτοῦ	αὐτῶν	αὐτῆς	αὐτῶν	αὐτοῦ	αὐτῶν
Δοτική	αὐτῷ	αὐτοῖς	αὐτῇ	αὐταῖς	αὐτῷ	αὐτοῖς
Αἰτιατ	αὐτόν	αὐτούς	αὐτήν	αὐτάς	αὐτό	αὐτά
Κλητική	—	—	—	—	—	—

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Να συμπληρώσεις τους τύπους που λείπουν στον παρακάτω πίνακα:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
ἔβαλον					
ἔμαθες					
ἔλαβε					
ἐφύγομεν					
ἡγάγετε					
ἔπιθον					

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Να βρεις σε ποιο ρήμα ανήκει κάθε ρηματικός τύπος β' αορίστου:

ἦσθοντο →	παράβαλε →	ἀγαγών →
ἔπесе →	τυχεῖν →	πάθε →
λαβέ →	μαθόντων →	πυθόμενοι →
ἁμάρτοι →	εὐρεῖν →	πιθέσθαι →
ιδόντας →	παθόντες →	εὕροιμι →

ΑΣΚΗΣΗ 3η

Να συμπληρωθούν οι υπόλοιποι τύποι:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
ἐβαλόμην					
ἐτράπου					
ἐγένετο					
ἐπιθόμεθα					
ἐπύθεσθε					
ἦσθοντο					

ΑΣΚΗΣΗ 4η

Να συμπληρωθούν οι υπόλοιποι τύποι:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ
τυγχάνω	ἐτύγχανον	ἔτυχον
λαμβάνουσι	ἐμάνθανε	
ἄγεις		ἐπάθομεν
ἁμαρτάνετε		
τρέπομαι	ἐγίγνου	
γίγνεσθαι		παθών
πίπτειν		ἁμαρτόντες

Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς

Λυκούργος, Κατά Λευκράτους 95–96

Μετάφραση

Λέγεται γοῦν ἐν Σικελία
(εἰ γάρ καί μυθωδέστερόν ἐστιν, ἀλλ'
ἁρμόσει καί ὑμῖν ἅπασι τοῖς
νεωτέροις ἀκοῦσαι)
ἐκ τῆς Αἴτνης ρύακα πυρός γενέσθαι·
τοῦτον δέ ρεῖν φασιν ἐπὶ τέ τήν ἄλλην
χώραν,
καί δὴ καί πρὸς πόλιν τινά τῶν ἐκεῖ
κατοικουμένων.
Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὀρμῆσαι πρὸς
φυγὴν,
τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ζητοῦντας,
ἓνα δέ τινὰ τῶν νεωτέρων,
ὀρῶντα τὸν πατέρα πρεσβύτερον
ὄντα
καί οὐχὶ δυνάμενον ἀποχωρεῖν,
ἀλλὰ ἐγκαταλαμβανόμενον,
ἀράμενον φέρειν.

Φορτίου δ', οἶμαι, προσγενομένου
καί αὐτός ἐγκατελήφθη.
Ὅθεν δὴ καί ἄξιον θεωρῆσαι τό θεῖον,
ὅτι τοῖς ἀνδράσιν τοῖς ἀγαθοῖς
εὐμενῶς ἔχει.
Λέγεται γάρ κύκλῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον

περιρρεῦσαι τό πῦρ καί σωθῆναι
τούτους μόνους,
ἀφ' ὧν καί τό χωρίον
ἔτι καί νῦν
προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσεβῶν
χώρον·
τούς δέ ταχεῖαν τὴν ἀποχώρησιν
ποιησαμένους
καί τοὺς ἑαυτῶν γονέας
ἐγκαταλιπόντας,
ἅπαντας ἀπολέσθαι

Λέγεται λοιπόν ὅτι στη Σικελία
(γιατί αν και μοιάζει με μύθο, ταιριάζει
ὁμως να την ακούσετε και εσεῖς ὅλοι οι
νεότεροι)
ξεχύθηκε πύρινο ποτάμι ἀπὸ τὴν Αἴτνα·
αὐτό λοιπόν λένε ὅτι ἔρεε πρὸς τὴν
υπόλοιπη χώρα,
και μάλιστα πρὸς κάποια πόλη ἀπὸ
αυτές που βρίσκονταν ἐκεῖ.
[Λένε ἀκόμη], ὅτι ἄλλοι ἄνθρωποι
ὀρμησαν να φύγουν
ζητώντας τὴ σωτηρία τους,
ένας ὁμως, κάποιος ἀπὸ τους
νεότερους,
επειδὴ ἔβλεπε ὅτι ο πατέρας του ἦταν
γέρος
και δεν μπορούσε να φύγει,
και ὅτι μένει αποκλεισμένος,
αφού τον σήκωσε στους ὤμους του, τον
μετέφερε.
Επειδὴ ὁμως, ὅπως νομίζω, προστέθηκε
φορτίο,
αποκλείσθηκε και ο ἴδιος.
Απὸ αὐτό το γεγονός ἀξίζει να
προσέξουμε ὅτι το θεῖο
δείχνει συμπάθεια στους ἀγαθοὺς
(ἐνάρετους) ἀνθρώπους.
Γιατί, λέγεται ὅτι κυκλικά στον τόπο
ἐκεῖνο
έτρεξε ἡ λάβα και σώθηκαν μόνο αυτοί,
ἀπὸ τους οποίους και ἡ τοποθεσία
ἀκόμη και σήμερα
ονομάζεται «χώρος των ευσεβῶν»·
αντίθετα ἐκεῖνοι που ἐφυγαν γρήγορα
κι ἐκεῖνοι που ἐγκατέλειψαν τους γονεῖς
τους,
χάθηκαν ὅλοι.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Από το ηφαίστειο της Αίτνας στη Σικελία ξεχύθηκε ένα πύρινο ρυάκι, που απλώθηκε απειλητικά σε όλη τη γύρω περιοχή. Οι κάτοικοι πανικόβλητοι έτρεξαν να γλιτώσουν αδιαφορώντας για τα πάντα. Μόνο ένας νέος, αψηφώντας τον κίνδυνο, έτρεξε να βοηθήσει τον ηλικιωμένο πατέρα του που εγκλωβίστηκε στη λάβα. Τον σήκωσε, λοιπόν, στους ώμους του και προσπαθούσε να απομακρυνθεί. Όμως, καθώς έγινε δυσκίνητος με το φορτίο που προστέθηκε πάνω του, παγιδεύτηκε και ο ίδιος. Εδώ ακριβώς φαίνεται η εύνοια των θεών προς τους ευσεβείς ανθρώπους. Λένε ότι, την ώρα που το πύρινο ρυάκι τούς πλησίαζε απειλητικά, σχηματίστηκε γύρω τους μια προστατευτική κυκλική νησίδα και έτσι κατάφεραν να σωθούν. Η παράδοση αναφέρει ότι η περιοχή εκείνη ονομάστηκε «τόπος των ευσεβών». Αντίθετα, χάθηκαν όλοι οι άλλοι που εγκατέλειψαν τους γονείς τους και το έβαλαν στα πόδια επιζητώντας μόνο την προσωπική τους σωτηρία.

«ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Α' – Β' ΚΑΙ ΑΟΡΙΣΤΟΣ Α' – Β' »

ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Α'

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΕΥΚΤΙΚΗ			ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ		
Θέμα	Θη	κατάληξη	Θέμα	Θη	κατάληξη	Θέμα	Θη	κατάληξη
λυ	θή	-σομαι	λυ	θη	-σοίμην	λυ	θή	σεσθαι
λυ	θή	-ση (ει)	λυ	θή	-σοιο	ΜΕΤΟΧΗ		
λυ	θή	-σεται	λυ	θή	-σοιτο			
λυ	θη	-σόμεθα	λυ	θη	-σοίμεθα	θέμα	θη	κατάληξη
λυ	θή	-σεσθε	λυ	θή	-σοισθε	λυ	θη	σόμενος
λυ	θή	-σονται	λυ	θή	-σoinτο			σομένη
								σόμενον

Να θυμάσαι :

ψωννευτόληκτα:	-θήσομαι
οδοντικόληκτα (τ, δ, θ):	-σθήσομαι
ουρανικόληκτα (κ, γ, χ):	-χθήσομαι
χειλικόληκτα (π, β, φ):	-φθήσομαι
ενρινόληκτα (μ, ν):	-νθήσομαι / -θήσομαι
υγρόληκτα (λ, ρ):	-λθήσομαι / -ρθήσομαι

ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Β΄

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΕΥΚΤΙΚΗ			ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
Θέμα	ν ή ε	κατάληξη	Θέμα	ν ή ε	κατάληξη	γραφ ή σεσθαι
γραφ	ή	-σομαι	γραφ	ν	-σοίμην	ΜΕΤΟΧΗ γραφ ν σόμενος, - σομένη - σόμενον
γραφ	ή	-ση (ει)	γραφ	ή	-σοιο	
γραφ	ή	σεται	γραφ	ή	-σοιτο	
γραφ	ν	-σόμεθα	γραφ	ν	-σοίμεθα	
γραφ	ή	-σεσθε	γραφ	ή	-σοιοθε	
γραφ	ή	-σονται	γραφ	ή	-σοιντο	

ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΑΟΡΙΣΤΟΣ Α΄

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ	
αύξηση	Θέμα	κατάληξη	Θέμα	κατάληξη	Θέμα	κατάληξη
έ	λύ	θην	λυ	θῶ	λυ	θείν
έ	λύ	θης	λυ	θῆς	λυ	θείης
έ	λύ	θη	λυ	θῇ	λυ	θείη
έ	λύ	θημεν	λυ	θῶμεν	λυ	θείημεν / εἶμεν
έ	λύ	θητε	λυ	θῆτε	λυ	θείητε / εἴτε
έ	λύ	θησαν	λυ	θῶσιν	λυ	θείησαν / εἶεν

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ			ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
Θέμα	θη	κατάληξη	λυ θῆ ναι
λύ	θη	-τι	ΜΕΤΟΧΗ λυ θείς λυ θείσα λυ θέν
λυ	θή	-τω	
λύ	θη	-τε	
λυ	θέ	-ντων	
		ή λυθήτωσαν	

Να θυμάσαι :

φωνηεντόληκτα:	-θῆν
οδοντικόληκτα (τ, δ, θ):	-σθῆν
ουρανικόληκτα (κ, γ, χ):	-χθῆν
χειλικόληκτα (π, β, φ):	-φθῆν
ενρινόληκτα (μ, ν):	-νθῆν / -θῆν
υγρόληκτα (λ, ρ):	-λθῆν / -ρθῆν

ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β΄

ΟΡΙΣΤΙΚΗ			ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ	
αύξηση	Θέμα	κατάληξη	Θέμα	κατάληξη	Θέμα	κατάληξη
έ	γράφ	-nv	γραφ	-ῶ	γραφ	-είνv
έ	γράφ	-ns	γραφ	-ῆs	γραφ	-είns
έ	γράφ	-n	γραφ	-ῆ	γραφ	-είn
έ	γράφ	-ημεν	γραφ	-ῶμεν	γραφ	-είημεν
έ	γράφ	-ντε	γραφ	-ῆτε	γραφ	-είντε
έ	γράφ	-noan	γραφ	-ῶοιν	γραφ	-είnoan

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	
Θέμα	κατάληξη	γραφ ἦναι	
γράφ	-nθι	ΜΕΤΟΧΗ γραφείς, -εῖσα, -έν	
γραφ	-ήτω		
γράφ	-ντε		
γραφ	-έντων		

ή γραφήτωσαν

ΑΛΛΑΓΗ ΦΩΝΗΕΝ ΘΕΜΑΤΟΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝΤΑ Β΄ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟ ΑΟΡΙΣΤΟ Β΄

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

βρέχομαι
δέρομαι
θάπτομαι
κλέπτομαι
μείγνυμι
πλέκομαι
πλήττομαι
ρήγνυμαι
σήπομαι
σπείρομαι
στέλλομαι
στρέφομαι
τήκομαι
τρέπομαι
τρέφομαι
ψοείρομαι

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ Β΄

βραχήσομαι
δαρήσομαι
ταφήσομαι
κλαπήσομαι
μιγήσομαι
πλακήσομαι
πλαγήσομαι
ράγήσομαι
σαπήσομαι
σπαρήσομαι
σταλήσομαι
στραφήσομαι
τακήσομαι
τραπήσομαι
τραφήσομαι
ψθαρήσομαι

ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β΄

έβράχην
έδάρην
έτάφην
έκλάπην
έμίγην
έπλάκην
έπλάγην
έρράγην
έοάπην
έσπάρην
έστάλην
έστράφην
έτάκην
έτράπην
έτράφην
έψθάρην

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με τους κατάλληλους τύπους παθητικών ρημάτων που είναι στην παρένθεση.

- α. Οἱ ὀπλῖται ὑπὸ τῶν πολεμίων.
(κωλύομαι, ἀόριστος οριστικής)
- β. Οἱ πολέμιοι ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὀπλιτῶν. (κωλύομαι, ἀόριστος προστακτικής)
- γ. Τρεῖς μόνο Ἕλληνες ὑπὸ τῶν Περσῶν.
(τοξεύομαι, ἀόριστος οριστικής)
- δ. Τὸ πεδῖον ὑπὸ τῆς χιόνος.
(καλύπτομαι, ἀόριστος οριστικής)
- ε. Ὑπὸ τοῦ Σωκράτους οὐκ μισθὸς τοὺς μαθητάς. (πράττομαι, ἀόριστος οριστικής)
- στ. Οἱ νέοι ἐν τοῖς διδασκαλείοις
(παιδεύομαι, μέλλοντας οριστικής)
- ζ. Λέγεται τούτους μόνους
(σώζομαι, ἀπαρέμφατο ἀορίστου)
- η. Ἦλπιζον τὴν πόλιν πολιορκίᾳ.
(λαμβάνομαι, ἀπαρέμφατο μέλλοντα)
- θ. Οἱ στρατιῶται ὑπὸ τοῦ Κλεάρχου.
(πείθομαι, μέλλοντας οριστικής)
- ι. Ὁ κῆρυξ ἔλεγεν ὅτι ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. (τοξεύομαι, ἀόριστος ευκτικής)
- ια. Οἱ Θηβαῖοι πέμπουσιν κήρυκα, ἵνα τὰ δίκαια
ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. (πράττομαι, ἀόριστος υποτακτικής)
- ιβ. Αἱ κῶμαι ὑπὸ τῶν Λυδῶν.
(τειχίζομαι, ἀόριστος οριστικής)

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Να σχηματίσεις τους αντίστοιχους τύπους του παθ. μέλλοντα και ἀορίστου :

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

ΠΑΘ. ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

ΠΑΘ. ΑΟΡΙΣΤΟΣ

λύομαι

κολάζονται

σώζονται

κολάζεται

κρίνεσθαι

κωλύομαι

φονεύεται

ΑΣΚΗΣΗ 3η

Να διατυπώσεις τις επόμενες προτάσεις αλλάζοντας τον παθητικό μέλλοντα σε αόριστο ή το αντίστροφο:

- α) Ἡ πόλις ἡμῶν οὐ σωθήσεται.
- β) Νομίζομεν τινὰς ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι.
- γ) Ὑμεῖς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐσώθητε.
- δ) Οὐ πεισθήσονται τοῖς λόγοις.
- ε) Κολασθήσονται οἱ ἀδικοῦντες.
- στ) Ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐπαιδεύθημεν.

ΑΣΚΗΣΗ 4η

Να προσθέσεις τους τύπους των εγκλίσεων που λείπουν

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ἐγὼ ἐλύθην			
σύ ἐλύθης			
οὗτος ληφθήσεται			
ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν			
ὕμεῖς ἐπαιδεύθητε			
οὗτοι ἐπράχθησαν			

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

«ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ»

ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΑΙΤΙΟ

ὑπό,
ἀπό,
ἐκ, + γενική
παρά,
πρός

απλή δοτική
Όταν το παθητικό ρήμα
βρίσκεται σε συντελικό
χρόνο (δηλ.
παρακείμενο, υπερσυντέλικο,
συντελεσμένο μέλλοντα)

ΑΣΚΗΣΗ

Να υπογραμμίσετε το ποιητικό αίτιο στις παρακάτω προτάσεις.

- α. Ὁ μὴ κόσμιος μαθητὴς κολάζεται παρὰ τοῦ διδασκάλου.
- β. Τισσαφέρνει αἱ πόλεις ἐκ βασιλέως ἐδόθησαν.
- γ. Ὑπὸ Ξέρξου κήρυκες ἐπέμφθησαν.
- δ. Εἰρήνη ὠμολόγηται τοῖς Ἕλλησι.
- ε. Πολλὰι θεραπείαι τοῖς ἰατροῖς εὗρηνται.
- στ. Ἦδε ἡ τάφος ὑπὸ στρατιωτῶν ὠρύχθη.
- ζ. Ταῦτα ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί.
- η. Καὶ ἂν τοῦτο νικῶμεν, πάντα ἡμῖν πεποίηται.

Οι νόμοι επισκέπτονται το Σωκράτη στη φυλακή

Πλάτων, Κρίτων 50a-c

Μετάφραση

Εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἶτε
ἀποδιδράσκειν,
εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο,

ἐλθόντες οἱ νόμοι καί τό κοινόν τῆς
πόλεως
ἐπιστάντες ἔροιντο·

Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις
ποιεῖν;
Ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ ὃ ἐπιχειρεῖς

διανοῇ τοὺς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι
καί σύμπασαν τήν πόλιν τό σόν μέρος;

Ἦ δοκεῖ σοι οἷόν τε
εἶτι ἐκείνην τήν πόλιν εἶναι καί μή
ἀνατετράφθαι,
ἐν ἣ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδέν
ἰσχύωσιν
ἀλλὰ ὑπό τῶν ἰδιωτῶν ἄκυροί τε
γίγνωνται καί διαφθείρωνται;

Τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καί
ἄλλα τοιαῦτα;
Πολλά γάρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καί
ρήτωρ, εἰπεῖν
ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου

ὃς τάς δίκας τάς δικασθείσας προστάτει
κυρίας εἶναι.

Ἦ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι
«Ἡδίκη γάρ ἡμᾶς ἡ πόλις καί οὐκ ὀρθῶς
τήν δίκην ἔκρινεν;»
Ταῦτα ἢ τι ἐροῦμεν;

Ἄν, ἐνῶ σκοπεύουμε εμεῖς εἴτε νὰ
δραπετεύσουμε ἀπὸ ἐδῶ,
εἴτε ὅπως ἀλλιῶς ταιριάζει νὰ
ονομάσουμε μιὰ τέτοια πράξη,
ἀφοῦ ἐρχόνταν οἱ νόμοι καὶ οἱ δημόσιες
ἀρχές
καὶ σταθοῦν μπροστὰ μας μᾶς
ρωτήσουν:

Πες μας, Σωκράτη, τί ἔχεις στο νοῦ σου νὰ
κάνεις;

Κάτι ἄλλο ἢ με αὐτὴν τὴν πράξη που
ἐπιχειρεῖς

σκεφτεσθαι καὶ ἐμᾶς τοὺς νόμους νὰ
καταστρέψεις
καὶ ὅλη τὴν πόλιν ὅσο περνᾷ ἀπὸ τὸ
χέρι σου;

Ἦ φαντάζεσαι ὅτι εἶναι δυνατό
νὰ ὑπάρχει ἀκόμη ἐκείνη ἡ πολιτεία καὶ
νὰ μὴν ἔχει καταλυθεῖ
στὴν ὁποία οἱ δικαστικές αποφάσεις δὲν
ἔχουν καμιά δύναμη
ἀλλὰ καὶ ἀκυρώνονται καὶ
καταστρέφονται ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς
πολίτες;

Τι θὰ πούμε, Κρίτωνα, σ' αὐτὰ καὶ σ' ἄλλα
παρόμοια;

Γιατί πολλά θὰ μπορούσε κάποιος νὰ πει,
κι ἰδιαίτερα ἓνας ρήτορας
γὰ νὰ υπερασπιστεῖ αὐτὸ τὸ νόμο που
κινδυνεύει νὰ καταλυθεῖ

ὁ ὁποῖος ὀρίζει οἱ δικαστικές αποφάσεις
νὰ ἔχουν κύρος.

Ἦ θὰ πούμε σ' αὐτοὺς ὅτι
«ἐπειδὴ μας ἀδικοῦσε ἡ πόλις καὶ δὲν
ἐκρίνε δίκαια τὴ δίκη;»
Αὐτὰ θὰ πούμε ἢ κάτι ἄλλο;

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ο Σωκράτης συνεχίζει τη συζήτησή του με τον Κρίτωνα για τις συνέπειες που μπορεί να έχει μια ενδεχόμενη απόδρασή του. Ο διάλογος, μάλιστα, γίνεται πιο ζωντανός με την προσωποποίηση των νόμων, οι οποίοι τον ρωτούν αν σκοπεύει με την πράξη που σχεδιάζει να καταστρέψει τους ίδιους τους νόμους και την πόλη του. Γιατί, βέβαια, όπως του επισημαίνουν, δεν είναι δυνατό να επιβιώσει μια πόλη, όταν ο οποιοσδήποτε πολίτης καταργεί με τη στάση του τις δικαστικές αποφάσεις. Ύστερα από τις κατηγορίες των νόμων ο Σωκράτης εκφράζει την αμηχανία του ως προς την απάντηση που θα δώσει. Ωστόσο, υποστηρίζει, θα μπορούσε να αντιτάξει ότι τον αδίκησε η πόλη με την εσφαλμένη δικαστική απόφαση, άποψη με την οποία, όπως φαίνεται, συμφωνεί ο ομιλητής του.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

«ΤΑ ΕΙΛΗ ΤΟΥ ΜΟΡΙΟΥ ΑΝ»

υποθετικό

- Βρίσκεται στην αρχή της πρότασης στην οποία ανήκει.
- Συντάσσεται με υποτακτική και βρίσκεται μόνο σε υποθετικές προτάσεις.
- Μεταφράζεται με τον υποθετικό σύνδεσμο αν.

π.χ. Ἄν οἱ ἄνθρωποι την δίκην καταλύσωσι, ἀσφάλειαν οὐκ ἔξουσι.

αοριστολογικό

- Είναι πάντα η δεύτερη λέξη της πρότασης στην οποία ανήκει. Η πρώτη λέξη είναι αναφορική αντωνυμία, αναφορικό επίρρημα, χρονικός ή τελικός σύνδεσμος.
- Συντάσσεται με υποτακτική.
- Μεταφράζεται με το τυχόν, ίσως ή μένει αμετάφραστο.

π.χ. Ἀνδρεῖος ἐστὶν οὗτος, ὃς ἂν ἐν τάξει μένων μάχηται τοῖς πολεμίοις.

δυνητικό

Συντάσσεται με:

i) Οριστική ιστορικών χρόνων. Αποδίδεται με: θα + παρατατικό ή υπερσυντέλικο. π.χ. Ἐβουλόμην ἂν πολλῶν ἔνεκεν Μειδίαν ζῆν.

ii) Ευκτική (πλην μέλλοντα). Αποδίδεται με: θα + παρατατικό, θα μπορούσα να + ρήμα. π.χ. Οὐκ ἂν λάβοις παρά τοῦ μη ἔχοντος.

iii) Απαρέμφατο ή μετοχή (πλην μέλλοντα). Δυνητικό απαρέμφατο ή μετοχή συναντάμε στον πλάγιο λόγο. π.χ. Νομίζω τοῦτο οὐκ ἂν ἀληθές εἶναι (=οὐκ ἂν εἶη).

«ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ»

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

κύριες

δευτερεύουσες

ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

παρατακτική
σύνδεση

υποτακτική
σύνδεση

ασύνδετο
σχήμα

παράταξη

Σύνδεση ΟΜΟΙΩΝ
προτάσεων με τη χρήση
κόμματος.

Σύνδεση ΟΜΟΙΩΝ
προτάσεων με τη χρήση
παρατακτικών
συνδέσμων.

Σύνδεση ΑΝΟΜΟΙΩΝ
προτάσεων (μία κύρια με
μία δευτερεύουσα ή δύο
δευτερεύουσες προτάσεις
διαφορετικού είδους.

Παρατακτικοί Σύνδεσμοι

1. Συμπλεκτικοί: τέ, καί, ούτε, μήτε, ούδέ, μηδέ.
2. Αντιθετικοί: μέν, δέ, αλλά, όμως, καίτοι, μήν (=όμως), καί μήν, αλλά μήν
3. Διαχωριστικοί ή διαζευκτικοί: ή, ήτοι, είτε, εάντε, άντε, ήντε
4. Συμπερασματικοί: ούν, άρα, δή, γοϋν, τοίνυν, οϋκουν, οϋκοϋν, τοιγάρτοι
5. Αιτιολογικοί: γάρ.

Υποτακτικοί Σύνδεσμοι

1. Ειδικοί: ότι, ως.
2. Ενδοιαστικοί: μή, μή ού
3. Αιτιολογικοί: ως, ότι, διότι, έπεί, έπειδή
4. Τελικοί: ίνα, όπως, ως
5. Παραχωρητικοί: ει καί, αν καί, καί ει, καί αν, ούδ' εάν, μηδ' εάν.
6. Υποθετικοί: ει, εάν, αν, ήν
7. Χρονικοί: ως, όταν, όποτε, έπεί, έπειδή, άχρι, μέχρι, έως, έστε, ήνίκα, πριν.

«ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ»

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ονοματικές

επιρρηματικές

ειδικές

αναφορικές

ενδοιαστικές

πλάγιες
ερωτηματικές

«ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΛΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ»

ΕΙΔΙΚΕΣ

- Εισάγονται με: ὅτι (κάτι το πραγματικό)
ὥς (κάτι πιθανό, υποκειμενικό)
- Εξαρτώνται από ρήματα: λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δείξεως κ.λπ.
- Εκφέρονται με: Οριστική
Δυνητική οριστική
Δυνητική ευκτική
Ευκτική πλαγίου λόγου (ρήμα εξάρτησης σε ιστορικό χρόνο)
- Συντακτική θέση:
 - α) Αντικείμενο (ρήματα: λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά)
π.χ. Λέγει ὁ κατήγορος ὥς ὑβριστής εἰμί. Ὅρῳ ὅτι το παν ἀπόλλυται.
 - β) Υποκείμενο (σε απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις)
π.χ. Δῆλον ἐστὶ ὅτι ὑβριστής ἐστὶ και διαφθορεύς.
 - γ) Επεξήγηση (σε ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας)
π.χ. Μηδὲ ὑμᾶς λανθανέτω τοῦτο, ὅτι νῦν αἵρεσις ἐστὶν ὑμῖν.

ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ

- Εισάγονται με: μη (υπάρχει φόβος για κάτι ανεπιθύμητο) = μήπως
μη οὐ (υπάρχει φόβος μήπως δε γίνει κάτι επιθυμητό)
- Εξαρτώνται από ρήματα: που δείχνουν φόβο, δισταγμό ή μέριμνα.
- Εκφέρονται με: Υποτακτική (κυρίως)
(Δυνητική) οριστική
Ευκτική πλαγίου λόγου
- Συντακτική θέση:
 - α) Αντικείμενο (σε ρήματα φόβου)
π.χ. Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μη Βοιωτοὶ δηλώσωσι την Ἀττικήν.
 - β) Υποκείμενο (σε φράσεις που δείχνουν φόβο)
π.χ. Φόβος ἐστὶ μη οἱ πολέμιοι ἔλθωσι.
 - γ) Επεξήγηση (στο ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας)
π.χ. Οὐ τοῦτο δέδοικα, μη οὐκ ἔχω, ὅτι δῶ ἐκάστω τῶν φίλων.

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ

- Εισάγονται με: α) Ολικής άγνοιας (ερωτηματικό μόριο εἰ)
Μονομερείς: εἰ και σπάνια ἔάν, ἄν, ἦν
Διμερείς: πότερον -ἤ, εἰ, -ἤ, εἴτε-εἴτε

β) Μερικής άγνοιας
Ερωτηματικές και αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα ὅπως, ποῖος, πόσος, πῶς, ποῦ, πότε κ.α.
- Εξαρτώνται από ρήματα που σημαίνουν: ρωτῶ, απορώ, γνωρίζω, ερευνῶ, εξετάζω, δείχνω, φροντίζω, προσπαθῶ, λέω, δηλώνω κ.λπ.
- Εκφέρονται με: Οριστική
Δυνητική οριστική
Δυνητική ευκτική
Υποτακτική απορηματική (μτφρ. να + ρήμα)
Ευκτική πλαγίου λόγου
- Συντακτική θέση: α) Αντικείμενο: (σε ρήματα που περιέχουν ερώτηση, απορία, γνώση, φροντίδα ή επιμέλεια)
π.χ Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τα ἀγαθὰ δεινὰ καλῶ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, πατέραν τῶν ὁδῶν τράπηται.
β) Υποκείμενο
π.χ. Χρῆν οὖν ἀφηγητέον εἶναι ὅπως τα πράγματα γένοιτο.
γ) Επεξήγηση
π.χ. Ἀπόκριναι τοῦτ' εἰ ἀληθῆ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ

- Εισάγονται με: αναφορικές αντωνυμίες (ὅς, ὅστις, ὅσπερ, ὁπότερος, ὁποδαπός κ.λπ.)
- Εκφέρονται με: Οριστική
Δυνητική οριστική
Ευκτική
Ευκτική πλαγίου λόγου (ύστερα από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου)
Υποτακτική
Προστακτική
Δυνητική ευκτική
- Συντακτική θέση: α) Υποκείμενο:
π.χ. Ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσι, ἀποθνήσκει νέος.
β) Αντικείμενο:
π.χ. Εἶρηκα, ἃ νομίζω συμφέρειν.
γ) Κατηγορούμενο:
π.χ. Ὁλβιος ἐστίν, ὅστις τῆς ἱστορίας ἔσχε μάθησιν.
δ) Επεξήγηση:
π.χ. Ἀπόφηνε γνώμην, ὅ,τι σοι δοκεῖ.
ε) Παράθεση:
π.χ. Ἦν δε τις Ἀπολλοφάνης, ὅς φαρναβάζω ἐτύγχανεν ξένος ὤν.
στ) Ἄλλος ονοματικός προσδιορισμός:
π.χ. Ἔτυχεν ἡ πρύμνα τοῦ πλοίου ἐστεμμένη, ὃ εἰς Σάμον Κορίνθιοι πέμπουσιν

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Να βρείτε ποιες προτάσεις συνδέονται κατά παράταξη και ποιες καθ' υπόταξη στις εξής φράσεις:

- α) Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπε.
- β) Ἡ γῆ πάντα φύει τε καὶ τρέφει.
- γ) Ἦγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν.
- δ) Ὅρᾳς, ὦ Ἰππία, ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω.
- ε) Κύνas τρέφομεν, ἵνα φυλάττωσι τὰς οἰκίας.
- στ) Οὕτω ἰσχυρόν ἐστὶν ἡ ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖ.
- ζ) Εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε.
- η) Ἐξωστράκισαν τὸν Κίμωνα, ἵνα αὐτοῦ μὴ ἀκούσειαν τῆς φωνῆς.
- θ) Πρωταγόρας ἐρῶτα, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τάγαθὰ δεινὰ καλῶν.
- ι) Ἐγὼ γὰρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες λέγουσι, λέγω σοφοὺς εἶναι.
- ια) Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς τοῦτο πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρί.

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Να χωρίσετε τις δευτερεύουσες από τις κύριες προτάσεις και έπειτα να τις χαρακτηρίσετε:

1. Οἱ Ἀθηναίων ξύμμαχοι λέγουσιν ὅτι αἱ σπονδαί ἔσσονται κοιναί.
2. Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι.
3. Ἐλέγετο δέ καί τοῦτο, ὅτι αἱ νῆες τριακόσιοι ἦσαν.
4. Ἡράκλειτος λέγει ὅτι πάντα ρεῖ καὶ οὐδέν μένει.
5. Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη.
6. Ἠγγέλθη αἰτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφεστηκε.
7. Οὐ τοῦτο λέγω, ὡς οὐ δεῖ ἵεναι ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
8. Πελοπίδας ἔλεγεν ὅτι μόνοι τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ συνεμάχοντο ἐν Πλαταιαῖς καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειεν αὐτοῖς.
9. Τοῦτο ὑμᾶς δεῖ μαθεῖν, ὅτι τό συνέχον τήν δημοκρατίαν ὄρκος ἐστίν.
10. Δηλόν ἐστί ὅτι ἐν ἰσχυρῷ χειμῶνι τό κινεῖσθαι παρέχει θερμοκρασίαν τινά.

ΑΣΚΗΣΗ 3η

Στις παρακάτω περιόδους να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να γίνει πλήρης χαρακτηρισμός:

1. Ὑμεῖς δὲ δείξετε ἥντινα γνώμην ἔχετε περὶ τῶν πραγμάτων.
2. Τοῦτο σκεψώμεθα, εἰ ἀληθῆ λέγεις.
3. Οὐ δῆλον ἐστὶ τῷ στρατηγῷ εἰ συμφέρει στρατηγεῖν.
4. Ὅτι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.
5. Κῦρος ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη.
6. Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.
7. Ἀγνοοῦμεν τί ἐν αὐτῇ τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ γίνεται.
8. Αὐτό οὖν προσήκει σποπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα.
9. Ἡπόρουν τί λέγοι.
10. Τοῦτο αὐτὸ ἀποκρίναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν ἢ οὐκ ἀληθῆ.

ΑΣΚΗΣΗ 4η

Να αναγνωριστούν οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτική λειτουργία):

- α) Φοβεῖται τὰ ἔσχατα πάθη.
- β) Ἐφοβεῖτο μή ὁ πάππος ἀποθάνῃ.
- γ) Φοβοῦμαι μή οὐ δυνηθῶ διὰ τὴν ἀπειρίαν δηλῶσαι.
- δ) Κίνδυνος ἐστὶ μή μεταβάλωνται καὶ γένωνται μετὰ τῶν πολεμίων.
- ε) Δέδοικα μή ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ.
- στ) Ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μη προσάγοιεν πρὸς τό κέρας καὶ αὐτοὺς κατακόψειαν.
- ζ) Φοβοῦμαι δὲ τουναντίον, μή τοιοῦτος τις ὑμῖν λογισμός.
- η) Κερκυραῖοι ἐφοβήθησαν μή αἱ νῆες πολέμιαί ᾤσι.
- θ) Δέος δ' ἐγένετο αὐτοῖς μέγα μή σύν πλοῖς ἔλθωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι.
- ι) Αὐτό τοῦτο φοβοῦμαι μή διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν.

ΑΣΚΗΣΗ 5η

Στις παρακάτω περιόδους να επισημάνετε τα μόρια ἄν και να αναγνωρίσετε το εἶδος τους.

- α. Δίδου τὰ ἐπιτήδεια, ἕως ἄν πορεύωμαι.
- β. Εἰ τοῦτο ἔχοιεν, οἶδα αὐτοὺς τὰ πάντα ἄν ἔχοντας.
- γ. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐκουσίοις, ὅπως ἄν δύνῃ καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.
- δ. Εὖ οἶδα τοὺς πολίτας ταῦτα ἄν λέξαντας.
- ε. Ξενοφῶν εἶπεν Ἀρίσταρχον στρατιὰν ἔχοντα κωλύειν ἄν.
- στ. Ἄν οἱ πολῖται τοῖς ἄρχουσι πείθωνται, ἡγοῦμαι πάντας ἄν ἡμᾶς εὐτυχῆσαι.
- ζ. Μὴ ἀπέλθῃτε πρὶν ἄν ἀκούσητε.

Μια τιμητική εξορία

[Αισχίνης], Ἐπιστολαί 3. 1-3

Μετάφραση

Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὅσοι φεύγουσιν
ἀδίκως,
ἢ δέονται τῶν πολιτῶν ὅπως
ἐπανέλθωσιν
ἢ διαμαρτόντες τούτου
λοιδοροῦσι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας,
ὥς φαύλως αὐτοῖς προσφερομένας·

ἐγὼ δὲ ἐπέειπερ ἅπαξ ἡτύχησα
ἀναξίως ὦν ἐπολιτευσάμην,

καί κατηγορῶν ἄλλων αὐτός ἐάλων,

ἄχθομαι μὲν, ὥσπερ εἰκός ἐστιν,
ἀγανακτῶ δὲ οὐδέν.

Οὐ γάρ οὕτως ἔγωγε ἡλίθιος εἰμι ὥστε,
ἐξ ἧς πόλεως Θεμιστοκλῆς ἐξηλάθη

ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐλευθέρωσας,
καί ὅπου Μιλτιάδης, γέρων ὦν

ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἀπέθανε,
ὅτι μικρόν ὥφειλε τῷ δημοσίῳ
ταύτῃ τῇ πόλει Αἰσχίνην τόν
Ἀτρομήτου

φεύγοντα ἀγανακτεῖν οἷεσθαι δεῖν,

εἴ τι τῶν εἰωθότων Ἀθήνησιν ἔπαθεν.

Ἄλλ' ἔγωγε καί λαμπρόν εἰκότως μοι
νομίσαιμ' ἂν αὐτό γενέσθαι,

τό μετ' ἐκείνων ἐν ἀδοξία παρά τοῖς
ἔπειτα ἀνθρώποις καί ἄξιος τοῦ ὅμοια
παθεῖν ἐκείνοις γεγονέναι.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι ὅσοι εξορίζονται ἀδίκως,

ἢ εκλιπαροῦν τοὺς πολίτες νὰ επιστρέψουν

ἢ ἀν αποτύχουν σ' αὐτό
κακολογοῦν τὶς πατρίδες τοὺς,
ἐπειδὴ κατὰ τὴ γνώμη τοὺς τοὺς
συμπεριφέρθηκαν ἀσχημα·

ἐγὼ ὅμως, ἐπειδὴ ἀκριβῶς μιὰ φορά ατύχησα
κατὰ τρόπο ἀνάξιο πρὸς ὅσα ἔκανα ὡς
πολίτης,

κι ἐνὼ κατηγοροῦσα ἄλλους, καταδικάστηκα
ὁ ἴδιος,

στενοχωριέμαι, βέβαια, ὅπως εἶναι φυσικό,
ὅμως καθόλου δὲν ἀγανακτῶ.

Γιατί ἐγὼ βέβαια δὲν εἰμαι τόσο ἡλίθιος ὥστε,
ἀπὸ τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξορίστηκε ὁ
Θεμιστοκλῆς

ὁ ἐλευθερωτὴς τῆς Ἑλλάδας,

καὶ στὴν ὁποία ὁ Μιλτιάδης, πού ἐνὼ ἦταν
γέρος

πέθανε στὸ δεσμωτήριον,

γιατί χρωστοῦσε μικρὸ ποσό στὴν πολιτεία
μ' αὐτὴν τὴν πόλιν ὁ Αἰσχίνης τοῦ
Ἀτρομήτου

νὰ θεωρεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἀγανακτεῖ ἐπειδὴ
εἶναι ἐξόριστος,

γιατί ἔπαθε κάτι ἀπὸ αὐτὰ πού εἶναι
συνηθισμένα στὴν Ἀθήνα.

Ἀλλὰ ἐγὼ τουλάχιστον θὰ μπορούσα νὰ
θεωρήσω εὐλόγα ἀκόμα καὶ λαμπρὸ αὐτό
πού μου συνέβη,

δηλαδή τὸ ὅτι ἔχω πέσει στὴν ἀφάνεια γιὰ τὶς
μελλοντικές γενιές μαζί με ἐκείνους καὶ ἔχω
ἀξιωθεῖ νὰ πάθω τὰ ἴδια με ἐκείνους.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

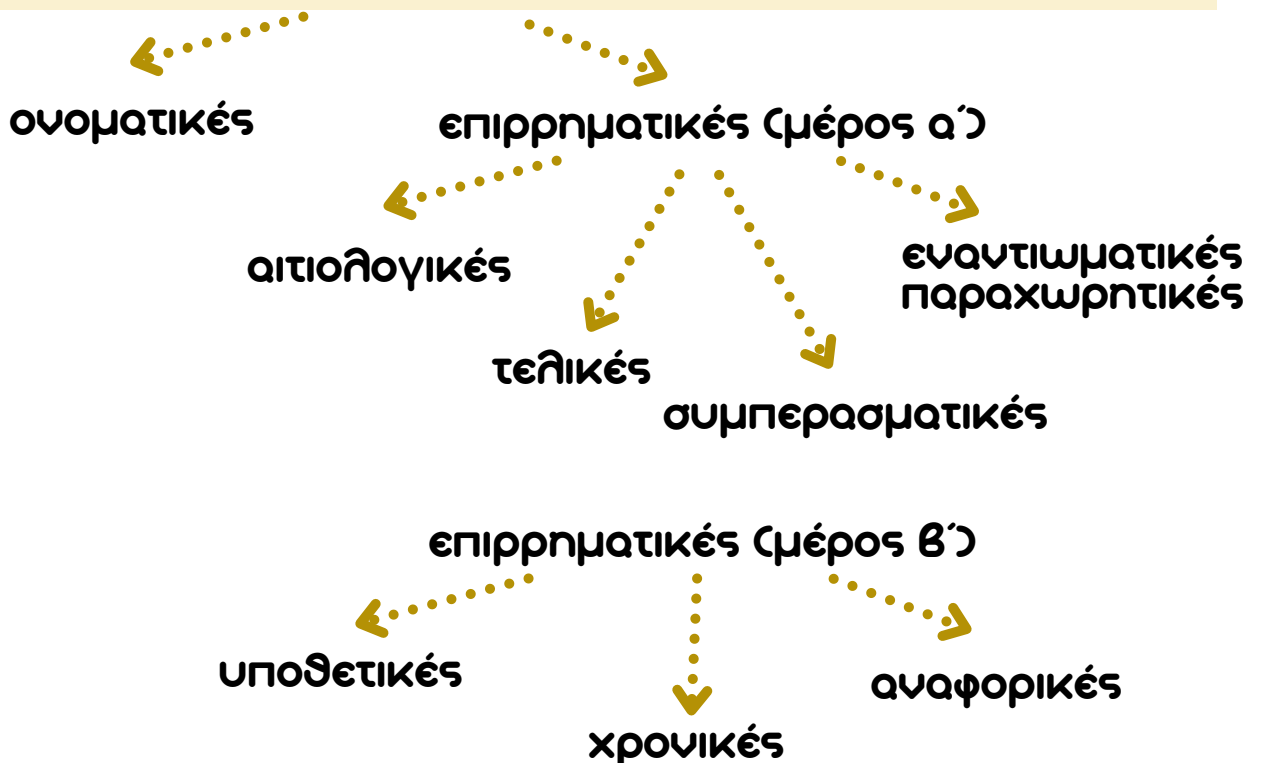
Ο Αισχίνης, σε επιστολή του προς τη Βουλή και την Εκκλησία του Δήμου, τονίζει ότι η εξορία του τον στενοχωρεί, ωστόσο δεν τον κάνει να αγανακτεί εναντίον της πατρίδας του. Γι' αυτό και δεν καταδέχεται να παρακαλέσει τους συμπολίτες του για την επάνοδό του ούτε κακολογεί την πόλη για την αδικία σε βάρος του, όπως κάνουν άλλοι εξόριστοι. Αντίθετα, θεωρεί μεγάλη του τιμή που και αυτός βρέθηκε στην ίδια μοίρα με τόσο λαμπρούς προγόνους, όπως ο Θεμιστοκλής, ο ελευθερωτής της Ελλάδας, που πέθανε στην εξορία και ο Μιλτιάδης, ο αρχιτέκτονας της νίκης του Μαραθώνα, που πέθανε στη φυλακή. Έτσι, ο ρήτορας πιστεύει ότι είναι μάλλον τιμητικό γι' αυτόν το γεγονός ότι αξιώθηκε να πάθει όμοια με εκείνους.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

«ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (ΜΕΡΟΣ Α΄)»

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ

-Εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους:

- ὅτι, διότι (= διότι) : δηλώνουν αντικειμενική (πραγματική) αιτιολογία.
- ὡς (= διότι τάχα) : δηλώνει υποκειμενική αιτιολογία.
- εἰ (= που, αν, διότι) : δηλώνει υποθετική αιτιολογία.
- ἐπεὶ, ἐπειδὴ : λανθάνει η έννοια του χρόνου.

- Άρνηση : οὐ.

-Εξαρθώνονται: από ρήματα δικανικά (κατηγορῶ, ἐγκαλῶ κ.ά.) ή ψυχικού πάθους (ἡδομαι, χαίρω, ὀργίζομαι, φθονῶ, ἀγανακτῶ, αἰσχύνομαι κ.ά.) ή ουσιαστικά που δηλώνουν αιτία (δίκη, γραφή, είσαγγελία, καταγγελία κ.ά.) ή επίθετα (αἷτιος, ὑπόλογος, ἔνοχος, ὑπεύθυνος κ.ά.).

:μετά τις απρόσωπες εκφράσεις ψυχικού πάθους (δεινόν ἐστίν, θαυμαστόν ἐστίν, αἰσχρόν ἐστίν, ἄτοπόν ἐστίν κ.ά.) τίθεται ως υποκείμενο αιτιολογική πρόταση που εισάγεται: κυρίως με: εἰ = το αίτιο είναι πιθανό ή αμφισβητήσιμο.

σπανίως με: ὅτι =το αίτιο είναι ή θεωρείται πραγματικό.

-Εκφέρονται με:

- Απλή οριστική : το αίτιο είναι πραγματικό, βέβαιο.
- Δυνητική οριστική : το αίτιο παρίσταται ως κάτι που θα μπορούσε να γίνει στο παρελθόν.
- Δυνητική ευκτική : το αίτιο είναι δυνατό να γίνει στο παρόν-μέλλον.
- Ευκτική του πλαγίου λόγου (εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου): το αίτιο είναι υποκειμενικό, αβέβαιο [Αντικαθιστά απλή οριστική του ευθέος λόγου].

-Συντακτική Θέση:

α. Επιρρηματικός προσδιορισμός του αναγκαστικού αιτίου (της αιτίας) στο ρηματικό τύπο εξάρτησης.

β. Επεξήγηση σε επιρρηματικούς εμπρόθετους προσδιορισμούς της αιτίας που προηγούνται στην προσδιοριζόμενη πρόταση (διὰ τοῦτο, διὰ ταῦτα, ἐκ τούτου κ.ά.).

γ. Μετά τις απρόσωπες εκφράσεις ψυχικού πάθους (δεινόν ἐστίν, θαυμαστόν ἐστίν, αἰσχρόν ἐστίν, ἄτοπόν ἐστίν κ.ά.) τίθεται ως υποκείμενο αιτιολογική πρόταση που εισάγεται:

κυρίως με: εἰ - το αίτιο είναι πιθανό ή αμφισβητήσιμο.

σπανίως με: ὅτι - το αίτιο είναι ή θεωρείται πραγματικό.

-Σημείωση:

Οι αιτιολογικοί σύνδεσμοι ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὅτι, ὡς, διότι στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου εισάγουν κύρια πρόταση, όταν στην περίοδο ή ημιπερίοδο δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση ή αν υπάρχει να συνδέονται παρατακτικά.

ΤΕΛΙΚΕΣ

- Εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους:

ἵνα, ὅπως, ὥς (= για να).

(με την άρνηση): ἵνα μή, ὅπως μή, ὥς μή (= για να μη).

(σπάνια): μή (= για να μη).

- Εξαρτώνται από ρήματα: κίνησης και σκόπιμης ενέργειας..

- Εκφέρονται με:

- Υποτακτική (εξάρτηση από ρήμα αρκτικού χρόνου) : ο σκοπός είναι προσδοκώμενος.
- Υποτακτική (εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου) : ο σκοπός διαρκεί στις 3 χρονικές βαθμίδες (παρελθόν, παρόν, μέλλον) με βεβαιότητα.
- Ευκτική : ο σκοπός θεωρείται απλή σκέψη του λέγοντος. Επίσης ευκτική μπορεί να έχουμε λόγω έλξης από άλλη ευκτική.
- Ευκτική του πλαγίου λόγου (εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου) : ο σκοπός θεωρείται ως υποκειμενική κρίση του λέγοντος [Αντικαθιστά υποτακτική του ευθέος λόγου].
- Οριστική ιστορικού χρόνου : ο σκοπός είναι απραγματοποίητος (ανεκπλήρωτος) στο παρελθόν. Προηγείται πρόταση που δηλώνει ευχή ανεκπλήρωτη ή το μη πραγματικό.

- Συντακτική θέση: α. Επιρρηματικός προσδιορισμός του τελικού αιτίου (του σκοπού) στο ρηματικό τύπο εξάρτησης.

β. Επεξήγηση σε επιρρηματικούς εμπρόθετους προσδιορισμούς του σκοπού που προηγούνται στην προσδιοριζόμενη πρόταση (τούτου ἔνεκα, διὰ τοῦτο κ.ά.).

-Σημείωση:

Ὅπως, ὥς + αοριστολογικό ἄν + υποτακτική: Ο σκοπός εξαρτάται από κάποιες προϋποθέσεις. Λανθάνει υποθετικός λόγος.

Π.χ. Τὰς ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, ὅπως ἂν μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον διάγωμεν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ

- Εισάγονται: Με τους συμπερασματικούς συνδέσμους: ὥστε, ὡς (= ὥστε, με αποτέλεσμα να...).
- Με τις εκφράσεις: ἐφ' ὧ, ἐφ' ὧτε (= με τον όρο, τη συμφωνία να...).
- Ἀρνηση: οὐ ἢ μή - με απαρέμφατο.

- Εκφέρονται με:

- Απλή οριστική : το αποτέλεσμα παρίσταται ως πραγματικό, βέβαιο.
- Δυνητική οριστική: το αποτέλεσμα παρίσταται ως μη πραγματικό ή ως κάτι που θα μπορούσε να γίνει στο παρελθόν, αλλά δεν έγινε.
- Δυνητική ευκτική : το αποτέλεσμα παρίσταται ως πιθανό, δυνατό να γίνει στο παρόν-μέλλον.
- Ευκτική του πλαγίου λόγου (εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου) : το αποτέλεσμα παρίσταται ως υποκειμενική κρίση του λέγοντος [Αντικαθιστά απλή οριστική του ευθέος λόγου].
- Απαρέμφατο : το αποτέλεσμα είναι υποκειμενικό ή παρίσταται ως απλή σκέψη του λέγοντος.
- Δυνητικό Απαρέμφατο : το αποτέλεσμα εξαρτάται από κάποιες προϋποθέσεις. Ισοδυναμεί με δυνητική οριστική ή ευκτική.

- Συντακτική θέση: α. Επιρρηματικός προσδιορισμός του συμπεράσματος ή του αποτελέσματος (συνήθως) ή σκοπού ή όρου-συμφωνίας ή σύγκρισης στο ρηματικό τύπο εξάρτησης.
- β. Επεξήγηση σε επιρρηματικούς εμπρόθετους προσδιορισμούς του όρου ή της συμφωνίας που προηγούνται στην προσδιοριζόμενη πρόταση (ἐπὶ τούτῳ, ἐπὶ τούτοις, ἐπὶ τοῖσδε).

-Σημειώσεις:

1. Οι συμπερασματικές προτάσεις έπονται κυρίως αντωνυμιών ή επιρρημάτων που δηλώνουν μέγεθος, ποιότητα, ποσό (τηλικοῦτος, τόσοσ, τοιοῦτος, τοσοῦτον, τόσον, οὕτω(ς)).
2. Το ὥστε + απαρέμφατο δηλώνει:
 - α. Αποτέλεσμα ενδεχόμενο ή δυνατό (= ὥστε να..., με αποτέλεσμα να..., ὥστε να είναι δυνατόν να...).
 - β. Επιδιωκόμενο σκοπό (= για να..., να...).
 - γ. Όρο ή προϋπόθεση ή συμφωνία: ὥστε ή ἐφ' ὧ, ἐφ' ὧτε + απαρέμφατο ή οριστική μέλλοντα (= με τον όρο, τη συμφωνία να...).
 - δ. Σύγκριση δυσανάλογη (ἢ ὥστε = ἀπ' ὅ,τι, ἀπ' ὅσο μπορεί να...).
3. Οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι ὥστε, ὡς στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου εισάγουν κύρια πρόταση, αν δεν υπάρχει άλλη κύρια στην περίοδο, και μεταφράζονται επομένως, γι' αυτό. Π.χ. Τὰς ἀμάξας τότε οἱ ἐχθροὶ διήρπασαν· ὥστε οἱ Ἕλληνες ἄσιτοι ἦσαν (= επομένως οι Έλληνες έμειναν νηστικοί).

ΕΝΑΝΤΙΟΜΑΤΙΚΕΣ - ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ

- Εισάγονται: Με τους υποθετικούς συνδέσμους: εἰ, ἐάν, ἄν, ἥν + τα επιδοτικά μόρια: καί, οὐδέ, μηδέ. Αναλυτικά:

α. Οι εναντιωματικές: εἰ καί, ἐάν καί, ἄν καί, ἥν καί (= αν και, μολονότι) : δηλώνουν κάτι πραγματικό.

β. Οι παραχωρητικές: καὶ εἰ, καὶ ἐάν, καὶ ἄν, καὶ ἥν (= κι αν ακόμα, ακόμα κι αν, έστω κι αν): όταν η κύρια πρόταση είναι καταφατική : δηλώνουν κάτι υποθετικό.
οὐδ' εἰ, μηδ' εἰ, οὐδ' ἄν, μηδ' ἄν (= ούτε κι αν): όταν η κύρια πρόταση είναι αρνητική : δηλώνουν κάτι υποθετικό.

- Εκφέρονται με:

- Οριστική : α. Πραγματικό
β. Μη πραγματικό
- Υποτακτική: α. Προσδοκώμενο
β. Αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον
- Ευκτική : α. Απλή σκέψη του λέγοντος
β. Αόριστη επανάληψη στο παρελθόν
- Ευκτική του πλαγίου λόγου : Παραχώρηση στο παρελθόν

- Συντακτική θέση: Επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης (όταν με την εισαγωγή δηλώνεται εναντίωση) ή της παραχώρησης (όταν με την εισαγωγή δηλώνεται παραχώρηση) στο ρηματικό τύπο εξάρτησης.

-Σημείωση:-

Τα εἰ καί, καὶ εἰ, καὶ ἄν, κἄν εισάγουν υποθετικές και όχι εναντιωματικές ή παραχωρητικές προτάσεις, όταν ο σύνδεσμος καί είναι:

Προσθετικός:

Π.χ. Εἰ καὶ δυνήσει γε (= επίσης, επιπλέον) : η πρόταση είναι υποθετική.

Συμπλεκτικός:

Π.χ. Εἰ τούτων μὴ ἀμελήσομεν καὶ εἰ τοῖς συμμάχοις βοηθήσομεν οὐδὲν δεινὸν συμβήσεται = ο καὶ συνδέει δυο υποθετικές προτάσεις.

Μεταβατικός στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου (= και έτσι, και τότε).

Π.χ. Καὶ ἐάν τε νῦν, ἐάν τε αὖθις ζητήσετε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Στις παρακάτω περιόδους να χωρίσετε τις προτάσεις και να χαρακτηρίσετε από συντακτική άποψη τις δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις:

- Οἱ Ἕλληνες ἠθύμουν, ἐπεὶ οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια.
- Ἐκεῖνος ἐθαύμαζεν ὅτι οὐ τιμῶνται οἱ φιλόσοφοι ἐν ταῖς πόλεσιν.
- Οἱ Ἕλληνες ἐθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο.
- Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡττᾶσθαι, ὅτι οὐ πολὺ ἐνίκων.
- Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα εἶπε, ἐπεὶ ἐνόμιζε τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων Ἀθηναίους ἀποτρέψειν.
- Ἐπεὶ ταῦτα οὕτως ἔχει, βούλομαι ὑμῖν συμβουλεύειν.
- Ἐγὼ οὐ καθεύδω δύναιμαι, ἐπεὶ ταύτας τὰς συμφορὰς ὁρῶ.
- Νῦν ἐπεὶ ταῦτα πέπρακται, οὐδὲν δεῖ Θηβαίους φοβεῖσθαι.
- Τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει.

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Στις παρακάτω περιόδους να χωρίσετε τις προτάσεις και να βρείτε πώς εισάγονται και πώς εκφέρονται οι δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις:

- Ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ ἄπειμι.
- Ἐπειδὴ ἐν νυκτὶ ἀπῆσαν, χαλεπῶς ἐπορεύοντο οἱ ὀπλῖται.
- Ἀγησίλαος ἐτύγχανεν ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο.
- Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι.
- Οἱ δὲ στρατιῶται ἐπήνεσαν αὐτόν, ὅτι οὐ λέγοι παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι.
- Ἔτι δ' ἔπαισά τινα, ὅτι αὐτὸν ἐώρων ἀναπαυόμενον.
- Παρὰ τὴν γέφυραν πέμψαι κελεύουσι φυλακὴν, ὥς διανοεῖται αὐτὴν λῦσαι Τισσαφέρνης τῆς νυκτὸς.
- Τάναντία δρῶμεν ὥς οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοιμεν ποιεῖν.
- Παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις λαμβάνειν ἄνδρας ὥς Τισσαφέρνης ἐπιβουλεύει ταῖς πόλεσιν.

ΑΣΚΗΣΗ 3η

Να χωρίσετε τις παρακάτω περιόδους σε προτάσεις και να υπογραμμίσετε το ρήμα των δευτερευουσών τελικών προτάσεων:

- Οἱ Τριάκοντα συλλαμβάνουσι τοὺς πολίτας, ἵνα ἀφαιρήσωνται τὰ χρήματα.
- Οἱ ὀπλῖται ἐξῆλθον, ἵνα θηράσειαν.
- Οἱ παῖδες ἔρχονται, ἵνα μάθωσι γράμματα.
- Ὁ δὲ συνέλαβε Κῦρον ὡς ἀποκτείνειεν.
- Οἱ μετὰ Λεωνίδου εἰς Θερμοπύλας ἀφίκοντο ἵνα ἀποθάνοιεν.
- Θράσυλλος εἰς Ἀθήνας ἐπλευσε, ἵνα ἐξαγγείλεια ταῦτα.
- Κλέαρχος διέβη παρὰ τὸν Φαρνάβαζον ἵνα μισθὸν λάβοι.
- Πέμπει τινὰ τῶν φίλων ἵνα λάβωσιν τὰ πιστά.

ΑΣΚΗΣΗ 4η

Να βρεῖτε πῶς εισάγονται στις ακόλουθες περιόδους οι δευτερεύουσες τελικές προτάσεις:

- Ὑμεῖς ἐστρατεύσατε, ἵνα ἡμᾶς δουλώσαιτε.
- Μίνδαρος ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβοι πᾶσας τὰς ναῦς.
- Οἱ ὀπλῖται ἦλθον, ἵνα ἔλοιεν τὴν πόλιν Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν.
- Δίκαιος γίγνου, ἵνα τῶν δικαίων τύχης.
- Οἱ δικασταὶ τοὺς κακοὺς κολάζουσι, ἵνα βελτίους γένωνται.
- Ὁ Θεμιστοκλῆς παρεκάλει τοὺς Ἕλληνας, ὅπως ἐν τοῖς στενοῖς ναυμαχήσωσι.
- Τούτους δ' αὐτοκράτορας ἐκπέμπομεν, ὡς ῥᾶον βουλεύσωνται περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων.

ΑΣΚΗΣΗ 5η

Να υπογραμμίσετε τη λέξη με την οποία εισάγεται και εκφέρεται κάθε δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση:

- Οἱ Τριάκοντα πᾶν ἐποίησαν, ὥστε μὴ δοῦναι δίκην.
- Οὕτως ἰσχυρόν ἐστίν ἡ ἀλήθεια, ὥστε ἐπικρατεῖ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.
- Εὐαγόρας τὴν πόλιν οὕτως ηὔξησεν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀπολέλειφθαι.
- Κῦρος ἦν φιλοτιμότερος, ὥστε πάντα πόνον ὑπομένειν.
- Ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χίων πολλή, ὥστε ἀπέκρυσσε καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ὄπλα κατακειμένους.
- Οὕτως ἀναίσθητος εἶ, ὥστε οὐ δύνασαι λογίσασθαι.
- Τῷ κυνὶ ὁ δεσπότης κώδωνα ἐκρέμασεν, ὥστε πρόδηλον εἶναι τοῖς πᾶσι.
- Ἐπεὶ δὲ Κῦρος κατέστησε τὸ στράτευμα ὡς καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους.

ΑΣΚΗΣΗ 6n

Να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες εναντιωματικές - παραχωρητικές προτάσεις και να βρείτε με ποια έγκλιση εκφέρονται:

- Ὅρκον δὲ φεῦγε, κἂν δικαίως ὀμνύης.
- Εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθήσω τῷ πατρὶ καὶ ἑμαυτῷ.
- Τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες, κἂν ᾧσι σὺ φρονες, ὅμως ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν.
- Οὐ μὲ πείσεις, κἂν μὲ πείσης.
- Ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, πάντες αἰσχύνονται μὴ πράττειν τὰ δίκαια.
- Καὶ εἰ μηδὲνα ἄνθρωπον ἡσχύνου, τοὺς θεοὺς ἐχρῆν σὲ δεδιέναι.
- Οὐδ' εἴ με ἐκέλευες ταῦτα ποιεῖν, ἡδέως ἂν ταῦτα ἐποίουν.

ΑΣΚΗΣΗ 7n

Να χωρίσετε τις παρακάτω περιόδους σε προτάσεις και να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις:

- Ἐπεὶ ἦσαν πολλοὶ ἐνίκησαν.
- Τοῦτο δίδασκέ με, ὅπως ἐκμάθω.
- Ἡ δύναμις ἅπασα τῆς πόλεως παρελύθη, ὥστε μηδὲν διαφέρειν πόλιν τῆς ἐλαχίστης πόλεως.
- Ἐπεὶ νενικήκαμεν, νῦν ἐσμεν μείζους ἢ πρίν.
- Κἂν μὴ ἐθέλωμεν πολεμεῖν, ἴσως ἀναγκασθῶμεθα τοῦτο ποιεῖν.
- Μένων δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν ἄρχειν, ὅπως λάβοι πλείω.
- Οὕτω μεγάλα ὠφελοῦνται, ὥστε αἰροῦνται κινδυνεύειν.
- Οὐδεὶς ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναίτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο.

ΑΣΚΗΣΗ 8n

Να χωρίσετε τις παρακάτω περιόδους σε προτάσεις, να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις και να βρείτε πώς εισάγεται η καθεμιά:

- Ὁ ἐχθρὸς, κἂν φιλή με, ἀηδὴς ἐστίν.
- Καλλίμαχος εἰς τοῦτ' ἀναιδείας ἦλθεν, ὥστε ἐμὲ ἀπάντων τῶν γεγεννημένων ἡτιᾶτο.
- Ὁ Κῦρος ἐπεὶ παῖς ἦν ἤδετο τῇ στολῇ.
- Θράσυλλος εἰς Ἀθήνας ἔπλευσεν, ἵνα στρατιὰν αἰτήσκειν.
- Γελαῖ δ' ὁ μωρός, κἂν τι μὴ γελοῖον ᾔ.
- Ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.
- Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, κἂν ψευδεῖς ᾧσιν.
- Δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ.

Το **ὡς** εισάγει προτάσεις ειδικές, αιτιολογικές, τελικές, συμπερασματικές, πλάγιες ερωτήσεις και αναφορικές επιρρηματικές. Μπορείτε να ξεχωρίσετε το είδος του στις παρακάτω περιόδους;

1. Ἐνετύγχανον τάφροις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν.
2. Κῦρος ᾤετο φίλων δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι.
3. Πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσι ὡς καλόν ἐστιν ἡ σωφροσύνη.
4. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συνέβαινε τῷ Κύρῳ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας.
5. Ὁ κατήγορος πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἰμὶ τῶν ἀδυνάτων ἐγώ.
6. Τοὺς στρατηγοὺς ἐζημίωσαν, ὡς δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσαιεν.
7. Δοκεῖ μοι ἡ περσικὴ σκευὴ σόφισμα εἶναι πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὡς μὴ πάντῃ ἀλλότριον φαίνεσθαι τὸν βασιλέα.
8. Μάθετε ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν.
9. Κῦρος προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοίῃ οὓς τιμᾷ.

Το **ὅτι** εισάγει προτάσεις ειδικές και αιτιολογικές. Μπορείτε να ξεχωρίσετε το είδος του στις παρακάτω περιόδους;

1. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐλυπήθησαν, ὅτι τοιοῦτον ἄνδρα ἠγνόησαν.
2. Εὐθύς δ' εἶπεν Σεύθῃ ὅτι πολλοὶ συστρατεύουσιντο.
3. Τὴν γῆν ἔδοσαν αὐτοῖς, ὅτι σφῶν εὐεργέται εἶεν.
4. Ἠγγέλθη τοῖς στρατηγοῖς ὅτι φεύγοιεν ὑπὸ τοῦ δήμου.
5. Διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι.
6. Ἐχαλέπησαν, ὅτι αἰσθόιντο τοὺς πολεμίους ἰόντας.
7. Μὴ θαυμάζετέ μου, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς πράγμασιν.
8. Τοῖς δὲ ἄλλοις δῆλόν ἐστι ὅτι ἐπιβουλεύουσιν.
9. Πάντων μάλιστα ἐφοβοῦντο τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι αὐτοὺς ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι.

11n

Ενότητα

Επικίνδυνες συμμαχίες

Ἑενοφῶν, Ἑλληνικά 4.1.32-33

Μετάφραση

Ὡ Ἀγησίλαε καί πάντες οἱ παρόντες
Λακεδαιμόνοι,
ἐγώ ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναίοις
ἐπολεμεῖτε,
φίλος καί σύμμαχος ἐγενόμην,
καί το μέν ναυτικό τό ὑμέτερον
 χρήματα παρέχων ἰσχυρόν ἐποίουν,
ἐν δέ τῇ γῇ αὐτός ἀπό τοῦ ἵππου
μαχόμενος μεθ' ὑμῶν
εἰς τήν θάλατταν κατεδίωκον τούς
πολεμίους.

Καί διπλοῦν ὥσπερ Τισσαφέρνους
οὐδέν πώποτε μου οὔτε ποιήσαντος
οὔτ' εἰπόντος πρός ὑμᾶς
ἔχοιτ' ἄν κατηγορήσαι.
Τοιοῦτος δέ γενόμενος

νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν
ὥς οὐδέ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ
χώρᾳ,
εἰ μή τι ὦν ἄν ὑμεῖς λίπητε συλλέξομαι,

ὥσπερ τά θηρία.
Ἄ δέ μοι ὁ πατήρ καί οἰκήματα καλά
καί παραδείσους καί δένδρων καί
θηρίων μεστούς κατέλιπεν,
ἐφ' οἷς ἡὺφραινόμην,
ταῦτα πάντα ὁρῶ τά μέν
κατακεκομμένα, τά δέ κατακεκαυμένα.
Εἰ οὖν ἐγώ μή γινώσκω μήτε τά ὅσια
μήτε τά δίκαια,
ὑμεῖς δέ διδάξατέ με
ὅπως ταῦτ' ἐστίν ἀνδρῶν ἐπισταμένων
χάριτας ἀποδιδόναι.

Αγησίλαε και ὅλοι οι παρόντες
Λακεδαιμόνιοι,
εγώ, όταν πολεμούσατε τους Αθηναίους,
υπήρξα φίλος και σύμμαχός σας,
και το ναυτικό σας
δίνοντας χρήματα το έκανα ισχυρό,
και στην ξηρά ο ίδιος πολεμώντας από
το άρμα μαζί σας
στη θάλασσα κατεδίωκα τους εχθρούς.

Και δόλιο, όπως ο Τισσαφέρνης
ούτε ότι σας έκανα
ούτε ότι σας είπα
θα μπορούσατε να με κατηγορήσετε.
Κι ενώ σας συμπεριφέρθηκα με τέτοιο
τρόπο

τώρα εσεῖς μου συμπεριφέρεστε έτσι
ώστε ούτε φαγητό δεν έχω στη χώρα
μου,
εκτός αν μαζέψω κάτι από αυτά που
αφήνετε πίσω σας,
όπως τα θηρία.

Και όσα ο πατέρας μου και σπίτια καλά
και κήπους γεμάτους από δέντρα και
θηρία μου άφησε,
με τα οποία ευχαριστιόμουν,
όλα αυτά τα βλέπω άλλα κατεστραμμένα
εντελώς κι άλλα κατακαμένα.
Αν λοιπόν εγώ δε γνωρίζω μήτε τα όσια
μήτε τα δίκαια,
εσεῖς να μου εξηγήσετε
πώς αυτά είναι ενέργειες ανθρώπων που
γνωρίζουν να ανταποδίδουν την
ευεργεσία.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Ο Φαρνάβαζος, κατά τη συνάντησή του με τον Αγησίλαο και άλλους στρατιωτικούς ηγέτες, υπενθυμίζει στους συνομιλητές του ότι υπήρξε φίλος και σύμμαχος των Σπαρτιατών και ότι τους ενίσχυσε σημαντικά με χρήματα και εξοπλισμό κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου. Και ενώ ο ίδιος στάθηκε απέναντί τους, σε αντίθεση με τον Τισσαφέρνη, συνεπής και έντιμος φίλος, αυτοί τώρα δείχνουν τέτοια εχθρότητα, ώστε αδυνατεί να εξασφαλίσει ακόμα και τα αναγκαία προς το ζῆν, καθώς με τις επιθέσεις τους έχουν καταστρέψει και λεηλατήσει τα πάντα. Γι' αυτό και θεωρεί ανεξήγητη την αγνωμοσύνη από άνδρες που, κατά το θεϊκό και ανθρώπινο δίκαιο, του οφείλουν χάρη για τις υπηρεσίες του.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

«ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (ΜΕΡΟΣ Β΄)»

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ονοματικές

επιρρηματικές (μέρος Β΄)

υποθετικές

χρονικές

αναφορικές

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

- Εισάγονται: Με τους υποθετικούς συνδέσμους: εἰ, ἄν, ἄν, ἤν.

- Ἀρνηση: οὐ ἢ μή.

- Εκφέρονται με:

Ο σύνδεσμος εἰ συντάσσεται με οριστική ἢ ευκτική και οι ἄν, ἄν και ἤν με υποτακτική.

- Συντακτική θέση: Επιρρηματικός προσδιορισμός της προϋπόθεσης στο ρηματικό τύπο εξάρτησης..

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ:

- α. Υποτακτική (βουλευτική ἢ απορηματική).
- β. Δυνητική ευκτική.
- γ. Ευχετική ευκτική.
- δ. Προστακτική.
- ε. Τελική ἢ ενδοιαστική πρόταση.
- στ. Τελική ἢ κατηγορηματική μετοχή σε μέλλοντα.
- ζ. Απαρέμφατο του σκοπού.
- η. Ρηματικά επίθετα.
- θ. Ειδικό απαρέμφατο σε μέλλοντα.
- ι. Τελικό απαρέμφατο.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

1ο εἶδος : ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Υπόθεση: εἰ + Οριστική κάθε χρόνου

Απόδοση: Κάθε ἐγκλίση (εκτός δυνητικής οριστικής).

Π.χ. Εἰ ἐθέλει τις, εὐρήσει αὐτόν.

3ο εἶδος : ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ

Υπόθεση: ἄν, ἄν, ἤν + Υποτακτική

Απόδοση: 1. Οριστική Μέλλοντα.
2. Μελλοντική ἐκφραση

Π.χ. Ἐάν με ἀποκτείνητε, ὑμᾶς αὐτοὺς βλάψετε.

5ο εἶδος : ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ

Υπόθεση: εἰ + Ευκτική

Απόδοση: 1. Δυνητική Ευκτική.
2. Οριστική Ἀρκτικού Χρόνου (Ενεστ., Μέλλ., Πρκ.).
3. Προστακτική.

Π.χ. Εἰ οἱ πολῖται ὁμονοοῖεν, εὐδαίμων ἂν γίγνοιτο ἡ πόλις.

2ο εἶδος : ΜΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Υπόθεση: εἰ + Οριστική ιστορικού χρόνου (Πρτ., Αόρ., Υπερ.)

Απόδοση: 1. Δυνητική Οριστική.
2. Παρατατικός ἀπρόσωπου ρήματος.

Π.χ. Εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευον, οὐκ ἂν ἐποίει Ἀγασίας.

4ο εἶδος : ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Υπόθεση: ἄν, ἄν, ἤν + Υποτακτική

Απόδοση: 1. Οριστική Ενεστώτα.
2. Γνωμικός Αόριστος.
3. Οριστική Παρακειμένου.

Π.χ. Ἐάν τις τούτου πίη, ἀποθνήσκει.

6ο εἶδος : ΑΟΡΙΣΤΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Υπόθεση: εἰ + Ευκτική (επαναληπτική)

Απόδοση: Οριστική Παρατατικού ἢ Αορίστου με ἢ χωρίς το ἂν .

Π.χ. Εἴ τινα λάβοιεν τῶν ἐχθρῶν, ἀπέκτεινον.

- Εισάγονται: Με τους χρονικούς συνδέσμους: ἐπεί, ἐπειδή, ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ὀπηνίκα, ἕως, ὥς, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, πρίν.

Με τα χρονικά επιρρήματα: ὁσάκις, ὁποσάκις.

Με εμπρόθετες αναφορικές εκφράσεις: ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου, μέχρι οὗ, μέχρι ὅτου, ἄχρι οὗ, ἐν ᾧ, ἕως οὗ, εἰς ὅσον, ἐν ὅσω...

Με τους χρονικούς συνδέσμους + το αοριστολογικό ἄν: ὅταν, ὁπότε, ἐπὶ ἄν (ἢ ἐπὶ ἄν), ἐπειδάν, ἕως ἄν, μέχρι ἄν, πρίν ἄν... - εισάγει χρονικοῦποθετική πρόταση.

- Ἀρνηση: οὐ ἢ μή.

- Εκφέρονται με:

α. Οι χρονικές: 1. Οριστική - Πραγματικό
2. Πρίν + απαρέμφατο - Υστερόχρονο πιθανό γεγονός

β. Οι χρονικοῦποθετικές: 1. Υποτακτική + ἄν -
α. Προσδοκώμενο
β. Αόριστη επανάληψη στο παρόν-μέλλον

2. Ευκτική -
α. Απλή σκέψη του λέγοντος
β. Αόριστη επανάληψη στο παρελθόν

3. Ευκτική του πλαγίου λόγου - Υποκειμενικό, αβέβαιο γεγονός [Ἀντί υποτακτικής + αοριστολογικού ἄν]

- Συντακτική θέση: α. Επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου (ὅταν εἶναι χρονικές) ἢ του χρόνου καὶ τῆς προϋπόθεσης (ὅταν εἶναι χρονικοῦποθετικές) στο ρηματικό τύπο εξάρτησης, σε σχέση με τον οποίο σχηματίζει λανθάνοντα υποθετικό λόγο (τέσσερα ἀπὸ τα ἑξὶ εἶδη).

β. Επεξήγηση σε επιρρηματικούς εμπρόθετους προσδιορισμούς του χρόνου που προηγούνται (μέχρι τοσούτου κ.ά.).

- Σημειώσεις: 1. Οι χρονικές καὶ χρονικοῦποθετικές προτάσεις με βάση, συνήθως, τον σύνδεσμο εισαγωγῆς καὶ τὴν ἐγκλίση δηλώνουν σε σχέση με τὴν πράξη τῆς προσδιοριζόμενης πρότασης τὶς ἀκόλουθες χρονικὲς βαθμίδες:

α. Το προτερόχρονο (ὅταν ἡ πράξη τους προηγείται τῆς πράξης τῆς κύριας):

I. ἐπεί, ἐπειδή.

II. ὥς.

III. ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου.

IV. πρίν + οριστική ἢ υποτακτική ἢ ευκτική.

β. Το σύγχρονο (ὅταν ἡ πράξη τους γίνεται τὴν ἴδια στιγμή με τὴν πράξη τῆς κύριας πρότασης):

I. ὅτε, ὁπότε, ἡνίκα, ὀπηνίκα.

II. ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, μέχρι οὗ, ἐν ᾧ + οριστική ἢ υποτακτική ἐνεστώτα ἢ οριστική παρατατικού.

γ. Το υστερόχρονο (όταν η πράξη τους είναι μεταγενέστερη από την πράξη της κύριας):

I. Έως, Έστε, ἄχρι, μέχρι, μέχρι οὗ + οριστική ή υποτακτική αορίστου ή ευκτική.

II. πρίν + απαρέμφατο.

2. Τα ἄχρι, μέχρι λειτουργούν ως σύνδεσμοι, όταν βρίσκονται μπροστά από ρήμα, ενώ όταν βρίσκονται μπροστά από γενική λειτουργούν ως καταχρηστικές προθέσεις.

Π.χ. Δεῖ τοὺς γενομένους μέχρι ἂν ζῶσι πονεῖν. (σύνδεσμος)

Ἦκροβολίζοντο πολλάκις μέχρι ἑσπέρας. (καταχρηστική πρόθεση)

3. Σχετικά με τα εμπρόθετα αναφορικά

Για να καθορίσουμε το είδος της πρότασης που εισάγουν τα εμπρόθετα αναφορικά προσέχουμε την πρόταση εξάρτησης. Αν δηλώνεται σαφώς ο προσδιοριζόμενος όρος (της αναφορικής αντωνυμίας) εισάγεται αναφορική πρόταση και όχι χρονική.

Π.χ. Ἐπανῆλθε εἰς τὸν τόπον ἐξ οὗ ἐγένετο. - αναφορική πρόταση

Ταῦτα ἐγένοντο μέχρι ὅτου ἀφίκοντο οἱ στρατηγοί. - χρονική πρόταση

Σύνταξη του πρίν

Συντάσσεται με:

I. Απαρέμφατο - Όταν προσδιορίζει χρονικά κύρια πρόταση συνήθως καταφατική και δηλώνει το υστερόχρονο.

Π.χ. Πρίν καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, ἐφάνη βασιλεύς.

II. Τις εγκλίσεις των χρονικών προτάσεων (Οριστική, Υποτακτική, Ευκτική) - Όταν προσδιορίζει χρονικά κύρια πρόταση συνήθως αρνητική και δηλώνει το προτερόχρονο.

Π.χ. Οὐκ ἐπεθέμεθα τοῖς πολεμίοις, πρίν διέβησαν.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ

1. Επιρρηματικές απλές ή καθαρές λέγονται οι αναφορικές προτάσεις που εισάγονται κυρίως με τα αναφορικά επιρρήματα: οὗ, ἧ, οὔ, ὅθεν, ἔνθεν, ὅπου, ὅποι, ὅπη, ὁπόθεν και χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τόπου ή του τρόπου.

Π.χ. Ἄνεπαύοντο ὅπου ἕκαστος ἐτύγχανεν. (επιρρ. προσδ. τόπου)
Συμβουλευώ ὑμῖν σῶζεσθαι ὅπη δυνατόν ἐστι. (επιρρ. προσδ. τρόπου)

2. Επιρρηματικές (μικτές) λέγονται οι αναφορικές προτάσεις πο προσδιορίζουν έναν ὀρο ἄλλης πρότασης, ἀλλά ταυτόχρονα και το ρήμα της, γιατί μέσα σ' αυτές λανθάνουν οι επιρρηματικές σχέσεις της αιτίας, του σκοπού, του αποτελέσματος και της προϋπόθεσης. Είναι δηλαδή προτάσεις ονοματικές και επιρρηματικές (μικτές).

Με βάση τις επιρρηματικές σχέσεις που λανθάνουν διακρίνονται σε:

- α. Αναφορικές Αιτιολογικές,
- β. Αναφορικές Τελικές,
- γ. Αναφορικές Συμπερασματικές
- δ. Αναφορικές Υποθετικές

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ

- Εισάγονται: Με τις αναφορικές αντωνυμίες ὅς, ὅστις, οἷος, ὅσος.
- Εξαρτώνται: Από ρήματα ψυχικού πάθους ή δικανικά.
- Εκφέρονται: Με τις εγκλίσεις κρίσεως (άρνηση οὐ).
- Συντακτική θέση: Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αιτίας.
- Σημειώσεις: Ισοδυναμούν με επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Το αναφορικό μεταφράζεται με αιτιολογικό σύνδεσμο (ὅτι, διότι) + δεικτική αντωνυμία.

Π.χ. Θαυμαστόν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὐδέν δίδως.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ

- Εισάγονται: Κυρίως με τις αναφορικές αντωνυμίες ὅς, ὅστις.
- Εξαρτώνται: Από ρήματα σκόπιμης ενέργειας ή κίνησης.
- Εκφέρονται: Με οριστική μέλλοντα ή ευκτική του πλαγίου λόγου.
- Συντακτική θέση: Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του σκοπού
- Σημειώσεις: Ισοδυναμούν με επιρρηματική τελική πρόταση. Το αναφορικό μεταφράζεται με τελικό σύνδεσμο (ἵνα, ὅπως) + δεικτική αντωνυμία.

Π.χ. Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις ἔπεμψαν, οἱ Ἀλκιβιάδου κατηγορήσουσι.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ

- Εισάγονται: Με τις αναφορικές αντωνυμίες ὅς, ὅστις, οἷος, ὅσος.
- Αναγνώριση: Προηγούνται των αναφορικών αντωνυμιών στην κύρια πρόταση οι δεικτικές αντωνυμίες τοιοῦτος, τοιόσδε, τοσοῦτος, τοσόσδε ή το επίρρημα οὕτως.
- Εκφέρονται: Με τις εγκλίσεις κρίσεως (άρνηση οὐ) ή απαρέμφατο (μή).
- Συντακτική θέση: Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του αποτελέσματος.
- Σημειώσεις: Ισοδυναμούν με επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Το αναφορικό μεταφράζεται με συμπερασματικό σύνδεσμο (ὥστε) + δεικτική αντωνυμία.

Π.χ. Οὐδεὶς ἂν γένοιτο οὕτως ἀδαμάντινος, ὅς ἂν μείνειεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ.

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

- Εισάγονται: Με τις αναφορικές αντωνυμίες ὅς (ἂν), ὅστις (ἂν), ὅσοι και τα αναφορικά επιρρήματα ὅπου (ἂν), ὅποι, ὅπη.
- Αναγνώριση: Η παρουσία του αοριστολογικού ἂν στη δευτερεύουσα ή της δυνητικής ἐγκλίσης στην πρόταση που προσδιορίζουν.
- Εκφέρονται: Ὅπως οι επιρρηματικές υποθετικές προτάσεις και εμφανίζουν αντιστοιχία προς τα είδη των υποθετικών λόγων.
- Συντακτική θέση: Χρησιμεύουν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί της προϋπόθεσης.
- Σημειώσεις: Ισοδυναμούν με επιρρηματική υποθετική πρόταση. Οι αναφορικές αντωνυμίες και τα αναφορικά επιρρήματα μεταφράζονται με υποθετικό σύνδεσμο + αόριστη αντωνυμία ή αόριστο επίρρημα.

Π.χ. Οἱ παῖδες ἡμῶν ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΗ 1η

Να υπογραμμίσετε το σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται και να αναγνωρίσετε την έγκλιση των υποθετικών προτάσεων:

- Ἄν δαιτηρηθῶσι οἱ νόμοι τῇ πόλει, σῶζεται καὶ ἡ δημοκρατία.
- Εἰ Ἀγησίλαος ἴδοι τοὺς νέους γυμναζομένους ἐπήνεσεν ἄν.
- Εἰ ταῦτα πεποίηκε, πολλὰ ἀγαθὰ αὐτῷ γένοιτο.
- Εἰ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ἄν ἀπολώμεθα.
- Εἰ μὲν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκρίνοντο, ραδίως ἄν ἐσώζοντο.
- Εἰ δὲ χωρὶς κολακείας ἐθέλησετε ἀκούειν, ἕτοιμος εἰμὶ λέγειν.
- Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν.
- Ἐὰν γάρ τί σε φανῶ κακὸν πεποιηκώς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν.
- Ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, δικαίως τιμωρηθήσεται.
- Ἄν τις τούτου πῖη, ἀποθνήσκει.

ΑΣΚΗΣΗ 2η

Να κάνετε πλήρη συντακτική ανάλυση των υποθετικών προτάσεων:

- Τοιαῦτα οὐκ ἄν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν.
- Εἴ τις τάδε παραβαῖνοι, ἐναγῆς ἔστω τοῦ Ἀπόλλωνος.
- Εἰ μὴ εἶχομεν φῶς, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν ἦμεν.
- Ἦν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἦκετε δεῦρο ἄνευ ὀπλῶν.
- Κἂν τοῦτο νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται.
- Ἐὰν διαλύωμεν τὸ στράτευμα, τὰ ἡμέτερα ἀσθενέστερα γίγνοιτ' ἄν.
- Εἴ τις εἰσφέρει κακὸν νόμον, οὗτος ὅλην ἀδικεῖ τὴν πόλιν.
- Ἄν τοῖς ἐμοῖς βουλευμασι χρῆσθε, οὐ σφαλῆσεσθε.
- Ἐὰν σὺ γένη ἀνὴρ ἀγαθός, εὐδαιμονήσεις.
- Εἰ μὴ πολλὰ ἔχοιμι, οὐκ ἄν πολλὰ διδοίην.

ΑΣΚΗΣΗ 3η

Να αναγνωρίσετε το σύνδεσμο εισαγωγής και την έγκλιση εκφοράς των παρακάτω χρονικών προτάσεων:

- Ὅτε ταῦτα ἦν, ἥλιος ἐδύετο.
- Ἐπεὶ ἦλθον οἱ κήρυκες, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας.
- Ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο οἱ βάρβαροι.
- Μνήσθητί μου Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου.
- Ἐπειδὴν ὁ πόλεμος παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ταῦτα.
- Ἦνίκα δεῖλῃ ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς.
- Κλέαρχος πολέμων διεγένετο, μέχρι Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρατεύματος.
- Ἐπεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἤκουσαν τὸ γεγενημένον σφόδρα ἠνιάθησαν.
- Ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιμεν, ἀπίοιμεν ἄν.
- Ὅτε δ' ἡ ἄρκτος ἀπεχώρησεν, ὁ φίλος ἀπὸ τοῦ δένδρου καταβαίνει.

ΑΣΚΗΣΗ 4η

Ποιες από τις παρακάτω χρονικές προτάσεις δηλώνουν το προτερόχρονο (Π), ποιες το υστερόχρονο (Υ) και ποιες το σύγχρονο (Σ);

- α) Ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἐψηφίσθη, ἔρχονται ἐπὶ τὸν Ἀγόρατον εἰς τὸν Πειραιᾶ.
- β) Ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγένετο, ἔτυχεν ἐν ναυμαχίᾳ ὦν.
- γ) Ἐνῷ ὠπλίζοντο, ἦκον οἱ σκοποί.
- δ) Ἐπειδὴ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ.
- ε) Ταῦτα ἐπράχθησαν, ὅτε ἐβασίλευεν ὁ Ἀρταξέρξης.
- στ) Ὡς ὁ ῥήτωρ ἐσιώπησε, τί ἠρώτησαν οἱ Ἀθηναῖοι;
- ζ) Ὅτε Ξέρξης ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι.

ΑΣΚΗΣΗ 5η

Στις παρακάτω περιόδους να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές αναφορικές προτάσεις και να δηλώσετε τι εκφράζουν:

- Οὐδεὶς ἂν γένοιο οὕτως ἀδαμάντινος, ὃς ἂν μείνειεν ἐν τῇ δικαιοσύνῃ.
- Ὅ μὲν κατώκτιρε τὴν γυναῖκα, οἷου ἀνδρὸς στέροιτο.
- Αἰρεῖσθε πρέσβεις πρὸς Φίλιππον, οἵτινες διαλέξονται Φιλίππῳ περὶ εἰρήνης.
- Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις ἔπεμψαν, οἳ Ἀλκιβιάδου κατηγορήσουσι.
- Τὴν μητέρα ἐμακάριζον, οἷων τέκνων ἔτυχεν.
- Μάρτυρες πεπόρισται, οἳ μαρτυρήσουσιν αὐτῷ.
- Οὐδεὶς ἦν οὕτω φαῦλος, ὃς οὐκ ἂν ἔπραττε ταῦτα.
- Οἱ τύραννοι ἀποκτεινύασιν ὃν ἂν βούλωνται.
- Οὐκ ἂν ἐπιχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἡπιστάμεθα.

ΑΣΚΗΣΗ 6η

Στις παρακάτω περιόδους να ξεχωρίσετε ποιες από τις δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις είναι ονοματικές (Ο) και ποιες επιρρηματικές (Ε):

- α) Τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσιν Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο.
- β) Καὶ οἰκέτας ὠνοῦνται οἳ δύνανται.
- γ) Ὅσοι φεύγουσι ἀδίκως λοιδωροῦσι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας.
- δ) Ἀνεπαύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος.
- ε) Σώζεσθε ὅπη δυνατόν ἐστι.
- στ) Καὶ φράζουσιν οἱ κήρυκες ἃ λέγει βασιλεύς.
- ζ) Θηβαῖοι οὐ μετρίως ἐκέχρηντο, οἷς ηὐτυχήκεσαν ἐν Λεύκτροις.
- η) Ἰδία ὁ βουλόμενος ἄξει στράτευμα ἐφ' ὅτ, ἢ ἂν θέλῃ.
- θ) Τίς οὕτω πόρρῳ τῶν πολιτικῶν ἦν πραγμάτων, ὅστις οὐκ ἐγγὺς ἠναγκάσθη γενέσθαι τῶν συμφορῶν.

Να υπογραμμίσετε τον όρο αναφοράς που προσδιορίζουν οι ακόλουθες αναφορικές προτάσεις:

- Ἔστιν δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ.
- Ὅπλα κτῶνται, οἷς ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας.
- Οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν ἐμμέναντες χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία.
- Ὁ Ἑρμῆς σοι ἀποδότω, ὃς με παρέδωκέ σοι.
- Οἱ δειλοὶ κύνες διώκουσι τούτους, οἱ παρίασιν.
- Ἐθήρα ὅπουπερ ἐπιτυχάνοιεν θηρίοις.
- Βασιλεὺς οὐκ ἀεὶ φιλεῖ τοὺς ἄνδρας, οἱ δίδωσι δῶρα.

Στις παρακάτω περιόδους να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις:

- Ἐν ᾧ ἡ βουλή ἐκάθητο, ἥν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς.
- Ἦν ποτε χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν γένη θνητὰ.
- Ἄν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ᾧ παῖδες, ἡ νίκη ἡμῖν αἰσχύνην φέρει.
- Ὅποτε δέ τις ἀσθενήσῃ, ὁ Κύριος παρεῖχε πάντα, ὅτου ἔδει.
- Ἄν αὐτῷ διδῶς ἀργύριον καὶ πείθῃς, ἐκεῖνος ποιήσῃ σε σοφόν.
- Ὡ Ζεῦ, ὅτε νέος ἦσθα, τοὺς ἀδίκους ἐκόλαζες.
- Δεῖ πρεσβεῖαν πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ.
- Οὐδεὶς οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται.